

Dijkoraad

Bouwhistorische
Opname

Januari 2023

**Markt 56,
Steenwijk**

Dijkoraad R.R.G. B.V.

Rodetorenplein 15, 8011 MJ Zwolle

Telefoon 088 - 411 2000
E-mail info@dijkoraad.nl
Homepage www.dijkoraad.nl
ING bank 66.62.978
IBAN NL20INGB0006662978
BIC INGBNL2A
KvK Zwolle 61760277
BTW ID nr. NL854476465B01

Vestigingen in Oldenzaal en Zwolle

Markt 56, Steenwijk

Adres: Markt 56, 8331 HK Steenwijk
Kadastraal bekend: gemeente Steenwijk , sectie M, nummer 5344
Bescherming: Rijksmonument, nummers [34585](#)
Eigenaar: Gemeente Steenwijkerland
Contactpersoon: -
Huidig gebruik: leegstaand
Projectnaam: Museum Steenwijk.
Opdrachtreferentie: O023

Dijkoraad R.R.G. b.v. Bouwhistorische opname Markt 56, Steenwijk

Adviseur: J. W. Ormel
Auteur: J. W. Ormel
Gecontroleerd: -
Datum uitgave: 6 januari 2023

Foto 2021

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
2	Samenvatting	3
3	Ontwikkelingsgeschiedenis	10
4	Beschrijvingen	24
5	Waardenstelling & aanbevelingen.....	41
6	Bronnen	49

1 Inleiding

In dit rapport wordt de bouwhistorische opname behandeld die is uitgevoerd aan het huis Markt 60 te Steenwijk. Voor dit huis, de rechter belendingen met achtererf en twee aansluitende huizen aan de Onnastraat worden plannen ontwikkeld om een nieuw regionaal museum te huisvesten. De ontwerper van de museumruimte heeft inmiddels de eerst vlekkenplannen gereed voor de inrichting van de museumgebouwen, waarin de route van de tentoonstelling en voorzieningen zijn aangegeven. De gemeenteraad heeft naar aanleiding van de eerste resultaten ingestemd met een verdieping van het onderzoek en het ontwerp. Adviesbureau Dijkoraad uit Zwolle heeft als partner in dit proces de benodigde kennis in huis opdracht gegeven om dit rapport aan te leveren.

Voor de opname van de gebouwen zijn afgelopen voorjaar diverse bezoeken aan de panden afgelegd. Op 16, 17 en 23 mei en 15 juni zijn met de beheersdienst van de gemeente Steenwijkerland afspraken gemaakt voor het openen en afsluiten van de gebouwen. De opname is uitgevoerd door Jacob Cazemier en Bart Kerkdijk, restauratiedeskundigen, die hun bevindingen in onderhoudsrapportages hebben verwoord. Het team is aangevuld met Willem Ormel, bouwhistoricus, die zijn bevindingen van de historische paragraaf in aparte rapportages heeft samengebracht.

Waar tijdens de inventarisatie nauwelijks onderzoek naar achtergronden van de objecten is gedaan, is dit in deze fase wel gebeurd. Gegevens met betrekking tot verbouwingen zijn aangetroffen in het bouwvergunningenarchief van de voormalige gemeente Steenwijk, dat beheerd wordt door de gemeente Steenwijkerland. Ook is de Kadaster Archiefviewer geraadpleegd voor het onderzoek naar de eigendomsverhoudingen en de veranderingen van de percelen. Doordat in het nabije verleden meerdere percelen (met bebouwing) zijn samengevoegd is niet altijd duidelijk welk object op het perceel het betreft. Verder zijn diverse beeldbanken, waaronder die van de Historische Vereniging Steenwijk, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en enkele specifieke webpagina's op internationale platforms, zoals Facebook en Pinterest geraadpleegd.

Dit rapport is opgesteld naar aanleiding van de uitgevoerde onderzoeken betreffende het huis. De eerste resultaten van de in de zomer van 2021 gedane bouwhistorische inventarisatie dienen als basis voor het vervolgonderzoek dat afgelopen voorjaar plaatsvond. In het rapport is de invloed van de belendingen opgenomen voor zover die in het onderzoek betrokken zijn. De stedenbouwkundige ontwikkeling van Steenwijk is de enige overlap voor alle onderzochte objecten binnen deze opdracht. Omdat er geen samenbindende ontwikkelingsgeschiedenis van de objecten is de hiervoor genoemde stedenbouwkundige ontwikkeling opgesteld als algemeen verhaal dat in elk rapport binnen deze opdracht wordt opgenomen. Naast deze stedenbouwkundige ontwikkeling bevat dit rapport een perceel ontwikkelingsgeschiedenis, afgeleid uit de opgenomen sporen en de gegevens uit de diverse archiefonderzoeken, een beschrijving van de huidige toestand. In de samenvatting een verkorte weergave van de ontwikkelingsgeschiedenis van het huis aan de Markt met dateringskaarten. In de conclusie de waardenstelling met waarderingskaarten en verdere aanbevelingen.

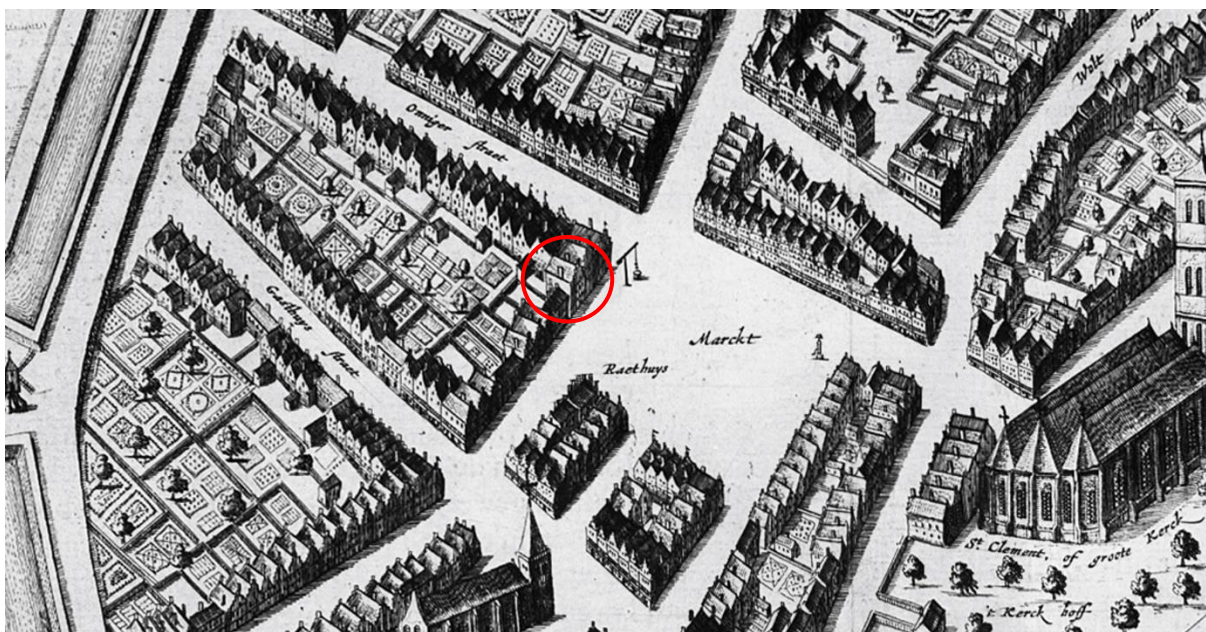
Voor de totstandkoming van dit rapport is door vele mensen hulp geboden. Mevr. H. Alberts die als projectleider van het nieuwe regionale museum voor de gemeente Steenwijkerland het project begeleidde, de medewerkers van de Historische Vereniging en het Stadsmuseum Steenwijk en de Werkgroep Archeologie Steenwijk voor hun aanvullende informatie over de geschiedenis van Steenwijk en het beeldmateriaal. Ook de collega's van Dijkoraad die met ondersteuning, raad en daad klaarstonden. Allen hartelijk dank.

Zwolle, 6 januari 2023

Ing. J.W. Ormel, Bouwhistoricus BNB

2 Samenvatting

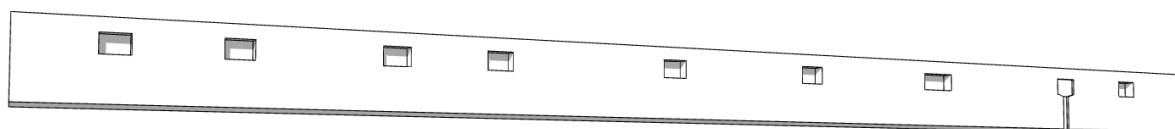
Het huis Markt 56 ontstond aan het einde van de 17de eeuw, na de vergroting van het huis op het linker perceel (Markt 60). Het huis dat waarschijnlijk nog een volledige houtconstructie van gebinten bezat werd daarbij ongeveer 1 meter verplaatst ten koste van de rechter belending. De onder het huis aanwezige tongewelfkelder blijkt een restant van de bebouwing die tot 1523 aanwezig was en in dat jaar bij een grote stadsbrand verloren ging. Na de brand werden op de kelders nieuwe huizen gebouwd, waaronder Markt 56 die nog met een houtskelet gebouwd.

1: Uitsnede uit de kaart van Blaeu, gedateerd 1649, met centraal de Markt in Steenwijk. In de rode cirkel de locatie van het onderzochte huis.

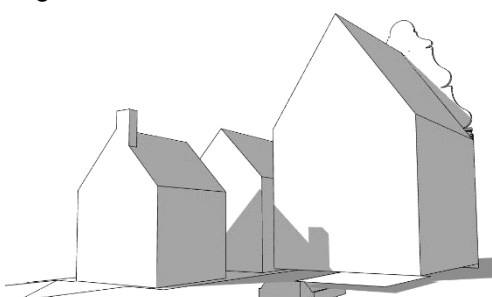
Bron: Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), nr. 203276

Door de vernieuwing en verbreding van het 16de-eeuwse huis (Markt 60) in het midden van de 17de eeuw werd het onderzochte houten huis waarschijnlijk verplaatst. De rechterzijde van het bij de vergroting van de kelderruimte behorende 17de-eeuwse huis werd tegen de linkerzijde van de 15de-eeuwse kelder gebouwd. Omdat een gedeelte van dit huis op het keldergewelf gefundeerd zou moeten worden, werd de constructie zonder stijlen aan de linkerzijde verlengd en werd in de kelder een nieuwe fundering aangelegd met penanten, waarop balk ondersteunende houten stijlen werden geplaatst. Hierdoor waren de voorste drie balken opgelegd op drie punten. Aan de rechterzijde in de muur van de rechter belending, op een tussenstijl en op de ingemetselde console aan de linkerzijde. Dit huis werd voorzien van een gemetselde voorgevel die op de eerst bouwlaag vier rechthoekige openingen bezat en op de zolder nog twee minder hoge rechthoekige openingen. De vensteromrandingen zijn in vergrote vorm aangetroffen in de voorgevel op de tweede bouwlaag. De met een lijst beëindigde gevel bezat een eierlijst die is aangetroffen in de kelder. Het achterste gedeelte van de linker zijgevel (achter de kelder) stond waarschijnlijk nog wel vrij. Dit huis was even diep als de linker belending. De gemetselde fundering, waarop het gebint met het aangebrachte vakwerk stond is zichtbaar in de rechter zijmuur. Deze gebintbalk is in het plafond van het souterrain in het voormalige achterhuis aangetroffen.

2: Aanzicht gebintbalk vanaf de achterzijde met twee details betreffende de pengaten met toognagels.

Na deze bouw werd op het achtererf een smaller achterhuis gebouwd dat waarschijnlijk één bouwlaag hoog was en voorzien van een souterrain. De achterwand inclusief de wandtegels en de aansluitende rechter zijwand van deze ruimte zijn nog herkenbaar aanwezig. Uit de aanwezige twee naden van het onbetegelde metselwerk en het eindigen van de tegels ca. 0,5 meter voor de linker zijwand is af te leiden dat de ruimte aan deze zijde in een latere fase is uitgebreid.

3: Reconstructie van de huizen Markt 56 en 60 rond 1700 met geheel links het net gebouwde achterhuis. In het midden het restant van de achterwand met betegeling die niet doorloopt tot in de hoek en rechts een detail van het stervormig tableau.

Rond 1800

Nadat rond 1800 op het achtererf van Markt 60 een vrijstaande stadsboerderij werd gebouwd, werd het erf tussen voor- en achterhuis bebouwd. Waarschijnlijk vanwege materiaalbesparing werd daarbij het onderzochte huis enigszins vergroot om tegen het boerderijgebouw aan te sluiten. De keuken in het souterrain verloor haar functie. Dit betekende een verbreding van het souterrain en de eerste bouwlaag aan de linkerzijde met ca. 0,5 meter. De achtergevel van het voorhuis werd gesloopt en onderdelen daaruit werden gebruikt voor deze verbouwing. Deze onderdelen werden aangetroffen in het plafond en de voorwand van het souterrain. De kelder onder het voorhuis werd verder uitgegraven in de richting van het achterhuis, waardoor het hoogteverschil tussen de keldervloer en de vloer van het souterrain zichtbaar werd. Hierdoor ontstond de situatie zoals op de Kadastrale Minuut (1811-1832) is aangegeven.

4: Verlenging van de achterwand zonder wandtegels.

1870

In 1870 vond een flinke verbouwing plaats, waarbij het huis met één bouwlaag werd verhoogd. Van deze verhoging is het voorgevel gedeelte op de tweede bouwlaag, de zoldervloer en de daarop aanwezig kapconstructie vrijwel geheel aanwezig. De voorste helft van de tweede bouwlaag werd ingedeeld tot woning met kamer ensuite, een zijkamer, een gang en een keuken. Over de vloer werd een verhoogde vloer aangebracht, waarop de wanden werden geplaatst. De ensuite deuren zijn aangetroffen in een getimmerde wand die in een latere bouwphase is ontstaan. Ook de rechterzijgevel van het achterhuis werd vernieuwd, waarbij de bestaande vensters met aangepaste roedenverdeling opnieuw werden aangebracht. Deze gevel werd beëindigd met een eenvoudige gemetselde kroonlijst. Deze vernieuwing is onderdeel van de vrijwel gehele herbouw van het aansluitende huis Onnastraat 3.

Waarschijnlijk werd in 1905 voorgevel ter hoogte van de eerste bouwlaag vervangen door de huidige pui-indeling op een hardstenen borstwering, waardoor het huidige gevelbeeld ontstond. In dat jaar had boekhandelaar Terpstra de zaak overgenomen van drukker Spanjaard. De eerste bouwlaag werd in twee winkelunits gesplitst. Het achterhuis werd ook met één bouwlaag verhoogd en voorzien van een nieuwe sporenkap die aansluit op het huis Onnastraat 3. Deze verhoging is nog geheel gaaf aanwezig.

5: Gemetselde lijst in het metselwerk als fundering voor de verhoging van de rechterzijgevel.

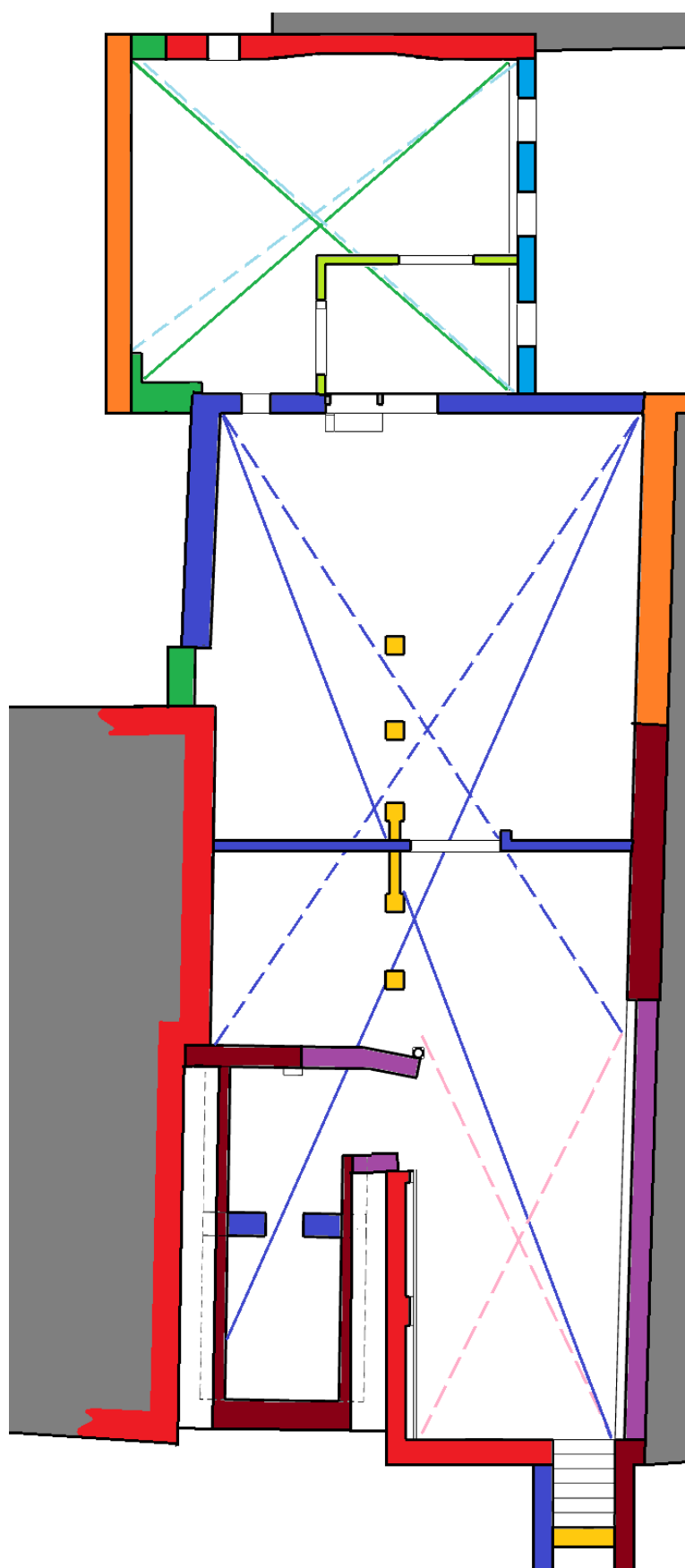
1959

Nadat een uitgever van dag- en weekbladen het complex had gekocht werd in 1964 de winkelruimte op eerste bouwlaag in gebruik genomen door de “Oprechte Steenwijker Courant” als kantoorruimte werd achter de linker winkeldeur een trap naar de tweede bouwlaag gemaakt die de aanwezige bovenwoning bereikbaar moest houden. Op de plaats van de oude trap werd in 1973 op de eerste bouwlaag een pantry en een toiletruimte afgescheiden, terwijl op de tweede bouwlaag daarboven een doucheruimte werd ingebouwd. Achter de doucheruimte werd nog een vertrek afgescheiden dat werd samengesteld uit houten wanden, waarin overgebleven deuren, ensuite deuren en een tussendeur, werden opgenomen. Deze deuren zijn nog aanwezig in de huidige wandopbouw. Nadat de bovenwoning ook tot kantoor werd veranderd verdween de trap achter de voorgevel en werd een nieuw exemplaar in het voormalige achterhuis geplaatst. De kap werd voorzien van een beschot, waarbij één van de schoorstenen op het nokuiteinde werd afgebroken.

1987

De door de afbraak van de stadsboerderij in 1982 achtergebleven littekens werden verborgen achter een halfsteensmuur met een brede spouw die afgedekt werd met een lessenaars dak. De overige littekens ontstaan door de verkleining van de aanwezige doorgang werden gedeeltelijke dicht gemetseld en gepleisterd. De opening en het venster in de achtergevel bij de nieuwe trap werd vergroot tot deuropening met een zijlicht.

DATERINGSKAARTEN

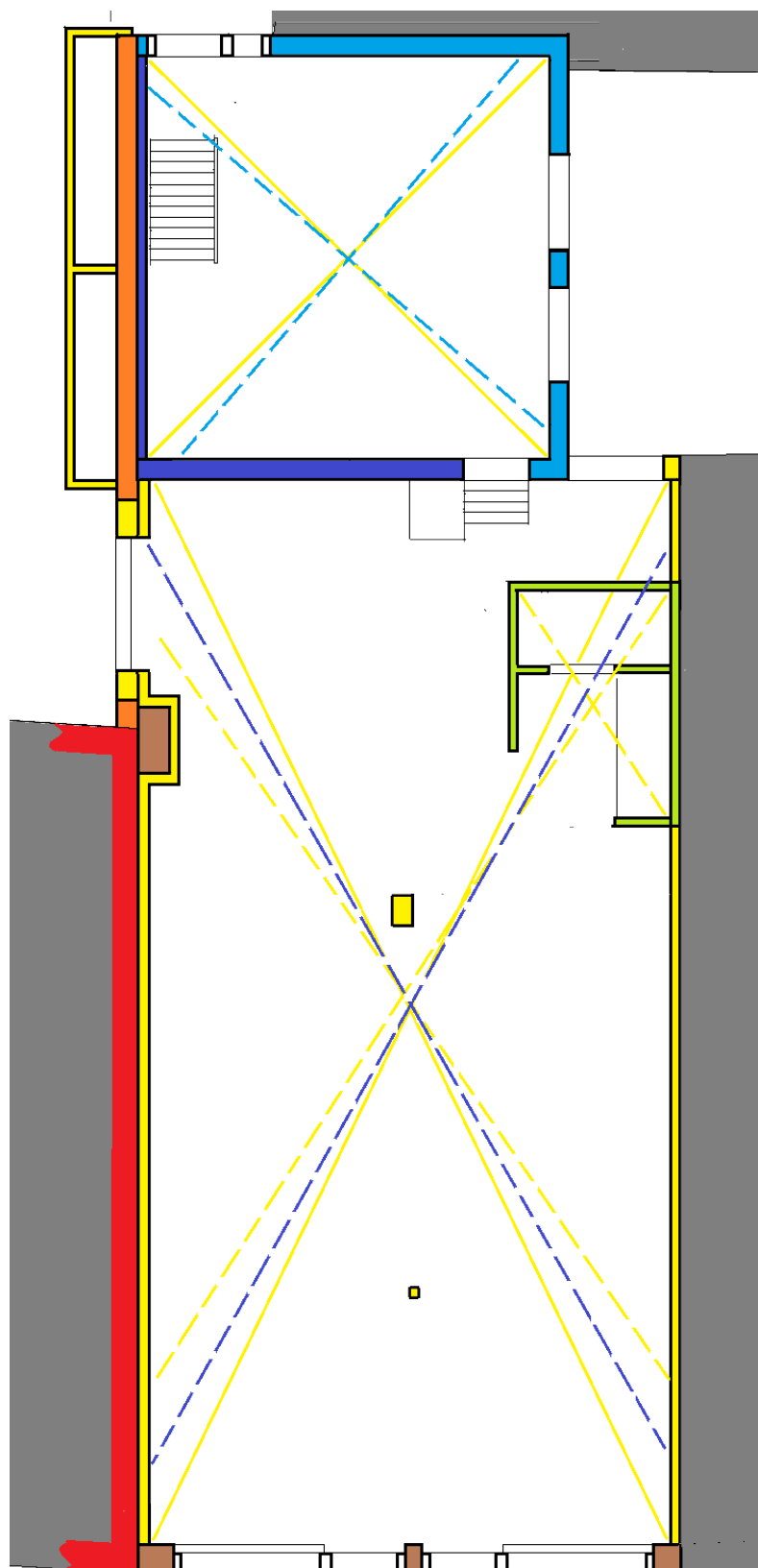

LEGENDA

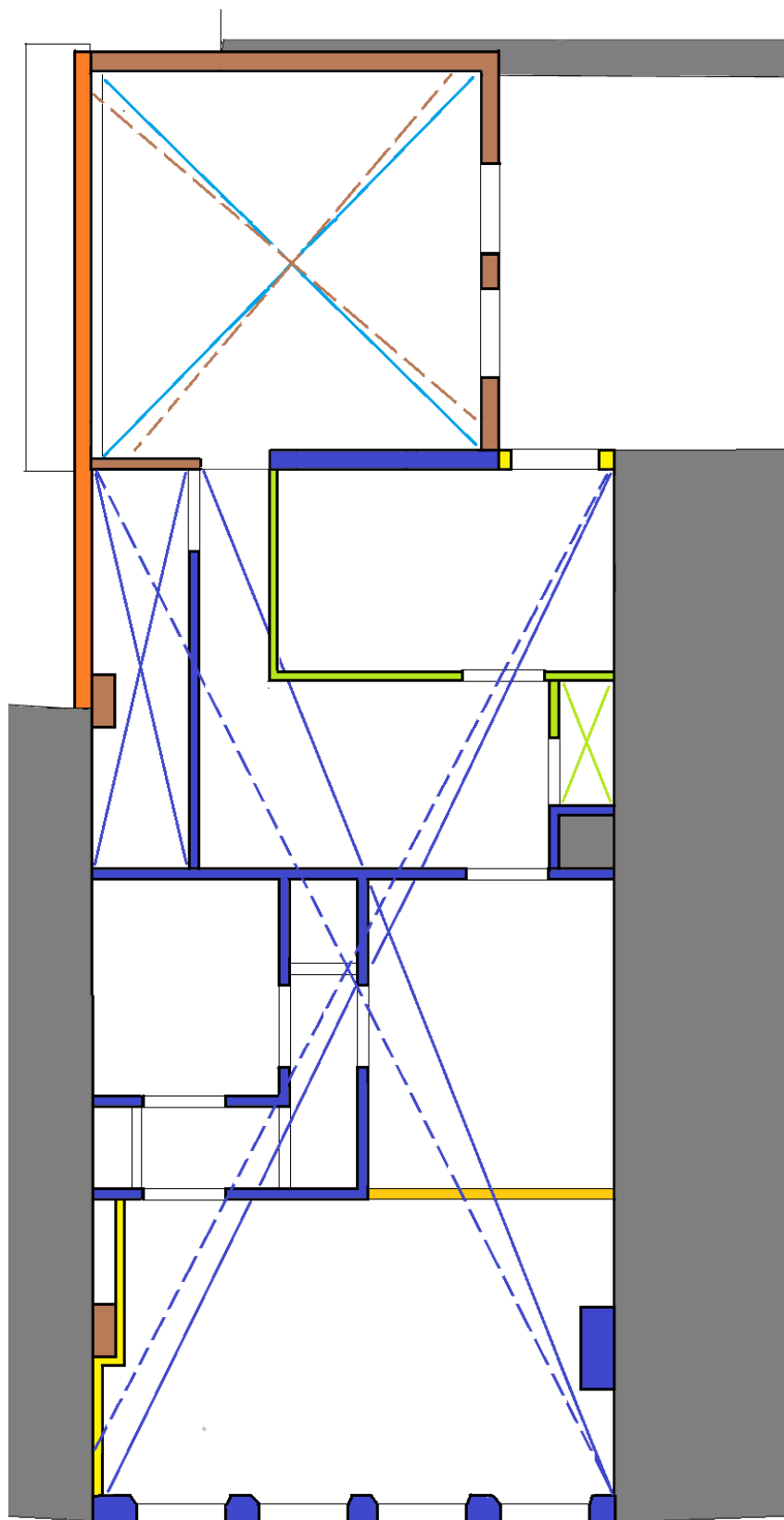
- XVI
- XVII
- XVII, hergebruik
- XVIII
- ca. 1800
- ca. 1800, belending
- ca 1800
- 1870
- 1923
- 1959
- 1973
- 1987
- niet toegankelijk
- belending
- datering van de vloer in de aangegeven perioden
- datering van plafond, zolder of kap in de aangegeven perioden
- interieuraspecten in de aangegeven perioden

1: Trap

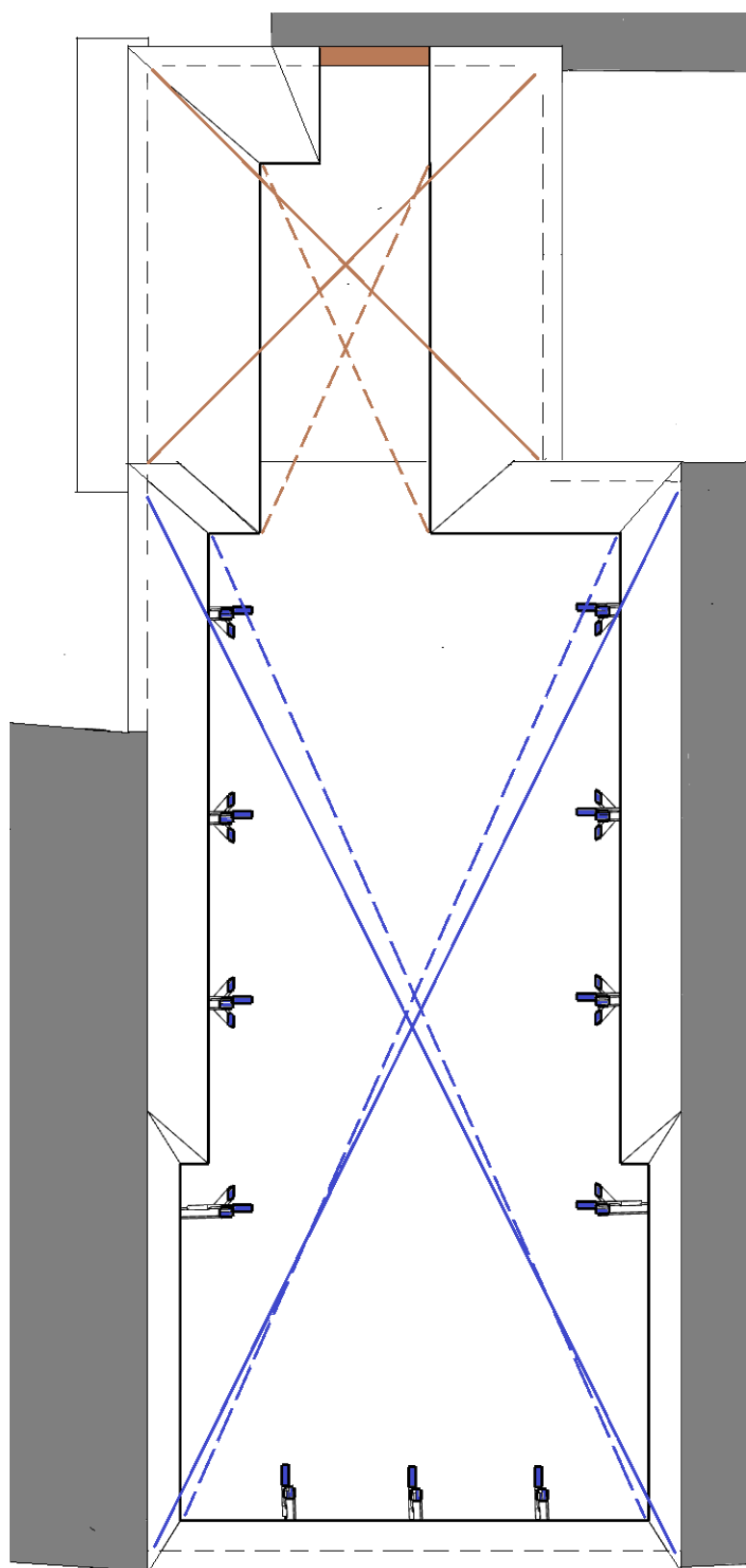
KELDERS

EERSTE BOUWLAAG

TWEEDE BOUWLAAG

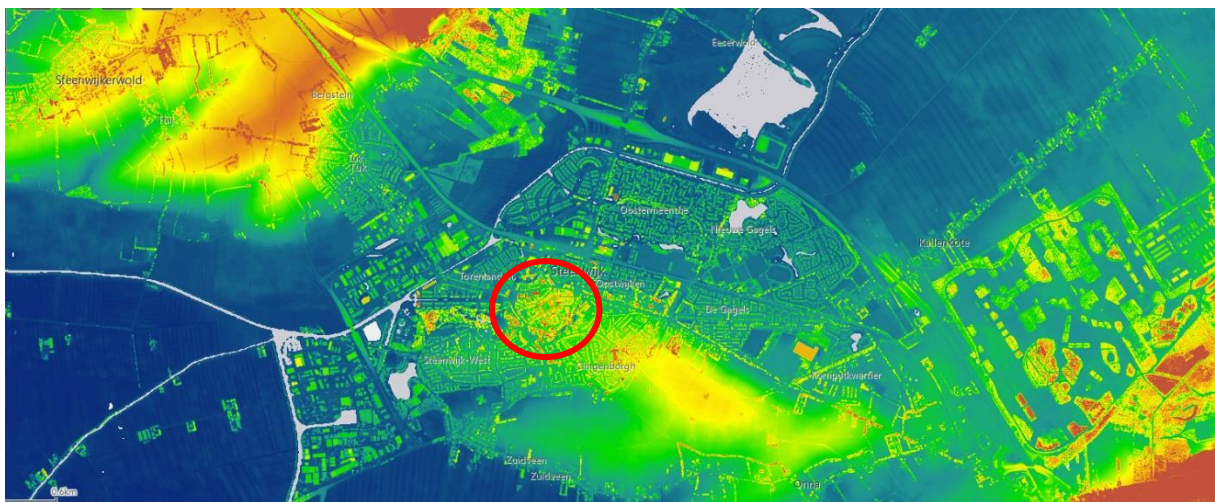

ZOLDER

3 Ontwikkelingsgeschiedenis

Natuurlijk landschap

Steenwijk is ontstaan op de noordelijke rand van een natuurlijke hoogte van dekzand die ontstaan is in de laatste ijstijd. Onder dit dekzand dat een door de wind gevormd systeem is ligt een laag keileem die in de voorlaatste ijstijd werd afgezet door het landijs dat geheel noordelijke Nederland bedekte. Nadat het landijs zich terug trok bleven de uiteinden van het keileemplateau als verhogingen in het landschap achter. Andere uiteinden van keileemlaag zijn de (voormalige) eilanden Texel, Wieringen, Schokland en Urk. Dit landschap ving regenwater op dat zich verzamelde tot beken. Een van die beken de Steenwijker Aa stroomde langs de noordelijke rand dat het water vanaf de hoger gelegen gedeelten afvoerde naar het westelijker gelegen veengebied dat onder invloed van de Noordzee stond.

6: Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) van de omgeving van Steenwijk met in de cirkel Steenwijk op rand van een dekzandrug te midden van de veengebieden.

Bron <https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/> AHN3 DSM Blauw / Groen / Oranje (dynamische opmaak).

Eerste bewoning

De noordelijke helling langs de Steenwijker Aa was een uitstekende locatie voor de eerste boeren om zich te vestigen. Het riviertje bood voldoende schoon water, langs de oevers was voldoende weiland waar vee werd gehouden en iets verder weg op de wat drogere hellingen werd akkerbouw bedreven. Van deze eerste bewoners zijn sporen in de omgeving van Steenwijk aangetroffen. Ook van de oudere jagende mensen zonder vaste woonplaats zijn sporen in de omgeving aangetroffen.

Ontwikkeling Steenwijk

Aan de voet van de noordwestelijke helling van het dekzandmassief ontstond een agrarische nederzetting. De concentrische vormen rondom de Clemenskerk op de 16de-eeuwse stadsplattegrond van Jacob van Deventer vormen een aanwijzing van de oorspronkelijke nederzetting in de nabijheid van het riviertje de Aa.

7: 16de-eeuwse kaart door Jacob van Deventer, waarop de ligging van Steenwijk zichtbaar is langs de noordelijke rand van de met dekzand afgedekte keileembult (geel). In de groene zone stroomt tussen de twee hoogten het riviertje de Aa. Aan de noordelijke rand van Steenwijk is de cirkelvormige oorsprong (rood) van de nederzetting of versterking zichtbaar.
Bron: <http://bdh-rd.bne.es/viewer.vm?id=0000015403>, p. 83.

Langs deze nederzetting ontstonden routes naar naburige nederzettingen aan de overzijde van het stroomdal van de Steenwijker Aa via de Woldstraat-Weemstraat en naar het zuiden via de Onnastraat. Op enige afstand langs deze nederzetting ontstond zelfs een handelsroute die vanuit Hindeloopen naar het oosten voerde. Deze route zou vanuit het noordwesten voeren via het tracé Gasthuislaan -Gasthuisstraat- Markt -Koningstraat-Scholestraat verder in oostelijke richting¹. Waarschijnlijk werd het oostelijke gedeelte van deze route met het aanbrengen van een middeleeuwse ommuring als onderdeel van het stadsrecht verplaatst naar de Oosterstraat. De route langs de westelijke zijde van de Markt werd als verbinding tussen beide routes het meest belangrijk en was waarschijnlijk het straatgedeelte waar de herbergen stonden. Stalhouderijen en wagenbergingen werden gesticht aan een parallel aan deze verbinding aangelegde achterstraat: de Kalverstraat. Deze ontwikkeling is zichtbaar op de door Jacob van Deventer getekende stadsplattegrond van Steenwijk die dateert uit het midden van de 16de eeuw. Bij de start van de kadastrale registratie in 1832 blijkt dit nog immer het geval.

¹: G.M. Laar, drs. H. Spreen, drs. J. Tiesnitsch, ing. J.D. van der Tuin (2009); Steenwijk, vestingstad, Een terugblik voor de toekomst; Historische Vereniging Steenwijk en Omstreken, Steenwijk, p. 53.

8: Detail van de 16de-eeuwse kaart met in de cirkel de oorspronkelijke nederzetting. Ten zuiden daarvan de Woldstraat-Weemstraat en haaks daarop de Kerkstraat-Onnastraat die de westelijke rand van de Markt vormt. Kruisend op deze as (gestippeld) de Gasthuisstraat-Markt-Koningstraat-Scholestraat en aansluitend op deze as de Oosterstraat die respectievelijk de zuidelijke en de noordelijke rand van de Markt vormen.

Na de kerstening van het gebied door missionarissen in de 8ste eeuw werd bij deze nederzetting een houten kerk gesticht. Door de kerstening kwam de nederzetting en omliggend gebied onder invloed van het bisdom Utrecht (Sticht). In de 11de eeuw kregen de bisschoppen wereldlijk gezag toegekend door de Rooms-Duitse keizer, waardoor zij als landsheer het bisdom konden besturen en militair verdedigen. Daarbij werden militaire operaties niet geschuwd om opstandige onderdanen in het gareel te krijgen, zoals de Slag bij Ane (1227) laat zien. De gunstige positie van de nederzetting Steenwijk ten opzichte van Friesland is waarschijnlijk de reden voor de bisschop om de nederzetting aan het einde van de 13de eeuw stadsrechten te verlenen en zo een militair steunpunt te verkrijgen tegen de Friezen. Tevens werd de kerk, gewijd aan Clemens, verheven tot kapittelkerk.

De gunstig gelegen stad Steenwijk gaat het economisch voor de wind tot aan het begin van de 16de eeuw. Door verschuivingen in politiek opzicht maken zowel de Gelderse hertogen als de Bourgondische aanspraak op het zelfstandige Friesland. De Friezen riepen de hulp in van Gelderse troepen tegen de Bourgondisch aanvalsdrijf. Op weg naar het noorden lag Steenwijk in de weg dat het zwaar te verduren kreeg en in 1523 werd ingenomen, geplunderd en gebrandschat.

9: Ingekleurde kaart van Joan Blaeu (1649); de onderzijde is noord.

Het stratenpatroon op de 17de-eeuwse kaart is niet veranderd ten opzichte van de 16de-eeuwse. De belangrijkste verandering is de stervormige verdedigingslinie die werd aangelegd in de 17de eeuw. De vesting was gebaat bij zo weinig mogelijk doorgangen, waardoor de middeleeuwse Onnapoort werd afgesloten. Langs de straten is op de 17de-eeuwse kaart aaneengesloten bebouwing aanwezig met een open binnenterrein dat is ingericht met (sier)tuinen. Het stratenpatroon vormt bouwblokken, waarlangs bebouwing werd geplaatst. In de na 1523 herbouwde stad was deze bebouwing waarschijnlijk nog niet aansluitend; de kaart laat gaten in de gevelwanden zien. De bebouwing raakte door de verdichting gesloten. Waarschijnlijk werd de oostelijke zijde in de Onnastraat vanwege de vanaf de Markt aanwezige diepe percelen de kleine bebouwing van zijerven voorzien. Deze ontwikkeling kan zich nog verder uitbreiden op de aanwezige achtererven. Gezien de vrij open achter terreinen zou dit mogelijk wijzen op een mogelijke stagnatie in de groei van het inwonertal in de 17de eeuw.

Van de bebouwing langs belangrijke straten en pleinen wordt aangenomen dat het beeld nauwkeuriger is dan van de straten daar omheen. Aan de Markt werden de huizen apart ingetekend als langshuis of als dwarshuis. Het aantal huizen komt niet overeen met het huidige aantal en is mogelijk een gevolg van samenvoegingen van huizen. Vanaf de aansluiting met de Onnastraat werden langs de zuidelijke zijde van de Markt drie langshuizen gevolgd door één dwarshuis en drie langshuizen ingetekend. Uitgaande van het feit dat de eerste drie huizen vanaf de Onnastraat gerekend overeenkomen de eerste drie huizen aan de Markt zou het aansluitend

dwarshuis de voorganger van het huis Markt 60 moeten zijn. De volgende drie langshuizen komen niet overeen met het huidige beeld van de huizen Markt 64 en 66 samen één vrijstaand gebouw vormen, geflankeerd door smalle stegen. Mogelijk behoort het rechter huis bij de rechter belending, waarmee dit een combinatie van een langshuis met een dwarshuis zou kunnen zijn. Op de Kadastrale Minuut (1811-1832) blijkt de omwalling van Steenwijk nog geheel aanwezig en blijken ook de binnenterreinen nog vrijwel onbebouwd te zijn. Op de samengevoegde percelen achter de bebouwing aan de Markt werd een dwars geplaatst volume aanwezig dat doorloopt achter het perceel van Markt 66. Dit volume dat een stadsboerderij blijkt te zijn was bereikbaar via het zij-erf tussen Onnastraat 3 en 7. Al na de Franse tijd kwam het besef dat de vestingen overbodig waren geworden door de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Het onderhoud aan deze structuren was kostbaar, maar konden alleen met toestemming van het Ministerie van Oorlog worden gesloopt. Nadat eerst alleen de poorten waren gesloopt volgde in 1870 het eerste gedeelte van de omwalling voor de Van der Kornputsingel en de uitbreidingen aan de westelijke zijde van de stad. Nadat de Vestingwet in 1874 werd aangenomen was deze toestemming niet meer nodig en kon Steenwijk ten behoeve van de infrastructuur en uitbreiding van de stad vrijelijke gedeelten van de wal slechten. De zuidelijke helft bleef intact, waarbij alleen ter hoogte van de Onnastraat een bres in de omwalling werd geslagen. Vanaf 2000 werden deze restanten gerenoveerd en op hoogte gebracht.

Bouw Markt 56

Op de plaats van het onderzochte pand aan de Markt rond waarschijnlijk al in de 15de eeuw bebouwing. Van deze bebouwing is alleen nog de kelder met de tongewelf beëindiging aanwezig. Van deze kelder die nog geheel aanwezig is wijst het aangetroffen baksteenformaat en de vorm van het gewelf mogelijk zelfs op een mogelijke 15de-eeuwse aanleg. Deze kelder werd, nadat Steenwijk door Gelderse troepen werd gebrandschat in 1523², waarschijnlijk dichtgemetseld. De toegang van deze kelder die zich oorspronkelijk aan de achterzijde bevond werd geheel dichtgezet; de sporen daarvan zijn zowel aan de binnen- als aan de buitenzijde van de achterwand zichtbaar. De op de kaart van Jacob van Deventer (ca.1560) aangegeven bebouwing langs de straten en pleinen zou dus pas uit het midden van de 16de eeuw dateren. De schijnbaar ontbrekende relatie van het onderzochte huis met de eronder aanwezige tongewelfkelder is alleen toe te schrijven aan een brand. Diverse stadsbranden hebben Steenwijk geteisterd, waarvan die in 1523 de meest ingrijpende was. Alleen de in de grond aanwezige stenen volumes, zoals kelders bleven door de brand intact.

10: Achterwand van de tongewelfkelder. Links vanuit de overwelfde ruimte en rechts in de ruimte erachter.

Van Deventer zag waarschijnlijk een stad waarvan de herbouw in volle gang was. Bij deze herbouw werden veel houtskeletten toegepast, zoals uit de aangetroffen balken van enkelvoudige balklagen blijkt die in de vloer van de eerste en tweede bouwlaag zichtbaar zijn. Ook in andere casco's werden deze restanten aangetroffen. Ook de smalle tussenruimtes (osendrops) tussen de casco's zijn een kenmerk van houten huizen. Bij de herbouw werden de oude perceelsindelingen niet gevolgd, maar waarschijnlijk herverkaveld. Het is waarschijnlijk de reden dat de dichtgemetselde tongewelfkelder zich in de uiterste linkerhoek van het huidige casco bevindt.

17de eeuw

Op een 17de-eeuwse kaart werd het huis afgebeeld als langshuis, dat waarschijnlijk één bouwlaag hoog was met een zolder onder een zadeldak waarvan de nok haaks op de straat. Op een 18de-eeuwse prent van Cornelis Pronk is de zuidoostelijke hoek van de bebouwing aan de markt afgebeeld. Op deze prent zijn vooral één bouwlaag hoge huizen met een zolder afgebeeld. Uitgezonderd hiervan zijn enkele belangrijke gebouwen, zoals het oude raadhuis met een pinakelgevel en het belendende huis naast het onderzochte huis.

² :G.M. Laar, drs. H. Spreen, drs. J. Tiesnitsch, ing. J.D. van der Tuin (voorzitter redactiecommissie, 2009); Steenwijk vestingstad, een terugblik voor de toekomst; Historische Vereniging Steenwijk en omstreken, p. 572

Het boven de kelder aanwezige huis werd gebouwd met een houtconstructie, waarin ankerbalkgebinten aanwezig waren. In het plafond van de kelderruimte en de eerste bouwlaag zijn diverse elementen aangetroffen die een relatie met deze houtconstructie hebben. Aanvullend dendrochronologisch onderzoek zou de onderdelen in dit casco kunnen dateren, waarmee ook duidelijk wordt of de houtconstructie uit één fase is te dateren. Tot de onderdelen behoren ook stijlfragmenten met sponningen en duimen, balken met pengaten voor stijlen en sporen van verankeringen die wijzen op de aanwezigheid van een vakwerk of pui (in de voorgevel) en de vervanging dit vakwerk/pui voor een gemetselde gevel.

11: Gebintconstructie boven het plafond. Links de gebintbalk (met drie toognagelgaten) opgelegd op een ingemetselde console en voorzien van een spiebout. Rechts het uiteinde van (waarschijnlijk) een korbeel (drie toognagelgaten) gebruikt als raveling voor de schoorsteenmantel.

De aanwezigheid van houtskeletten in diepe huizen betekende ook dat er ruimte tussen de huizen was in zogenoemde osendrops. Dat de huidige uiteinden van de gebintbalken in de vloer van de tweede bouwlaag op enige afstand van de linker belending liggen zouden op de aanwezigheid daarvan wijzen. Dat stijlen van de houtconstructie dan op de bovenzijde van het gewelf rusten is een niet wenselijk voorkomende situatie. Mogelijk is de houtconstructie verplaatst en zonder stijlen opgelegd in de gemene muur met de rechter belending. In de zijmuur van de linker belending werden lange consoles ingemetseld waarop de balken werden verankerd met spiebouten. Deze gehele operatie moet in het midden van de 17de eeuw zijn uitgevoerd omdat de linker belending in die tijd werd vergroot. De achter deze kelder aanwezige muur op kelderniveau zou dus de fundering betreffen van de verdwenen linker zijmuur van het onderzochte huis.

12: Aanzicht van de zuidoostelijke hoek van de Markt in 1744 door Cornelis Pronk. Geheel rechts zijn de huizen Markt 60 en 64 afgebeeld.

Bron: RKD, nr. 0000194926.

Het rond 1700 ontstane huis had een vergelijkbare diepte als zijn linker belending. De fundering onder de achtergevel daarvan is aangetroffen in de gemene muur met de rechter belending. Dit huis bezat een gemetselde voorgevel met waarschijnlijk vier vensterassen en was waarschijnlijk beëindigd met een lijstgevel. De aanname van vier vensterassen is afkomstig uit de aanwezige vier vensters die zich in de huidige voorgevel bevinden. De aanwezigheid van katrollen op twee verschillende hoogten in deze vensters wijzen op twee verschillende vensterhoogten die toegepast kunnen worden op de eerste bouwlaag en twee op de zolder daarboven. De verschillende vensterhoogten worden versterkt door de aanwezigheid van rechte liplassen in de stijlen van de vensters die een verlenging of herstel van de vensters impliceren.

13: 6-ruits schuifvenster in de voorgevel met verlenging van de stijl en aan de binnenzijde aanwezige posities van de katrollen.

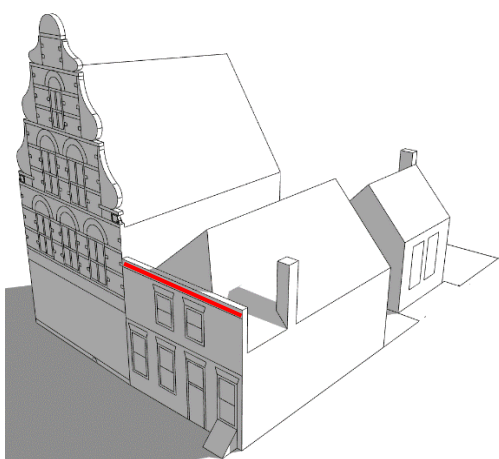
De beëindiging van de gevel met een lijst is afgeleid uit de in de kelder aanwezige de eierlijst die daar is verwerkt als vloeroplegging van de eerste bouwlaag. De aanwezige restanten van de gebintconstructie werden hergebruikt als vloer van de eerste bouwlaag met een enkelvoudige balklaag, waarin langs de rechterzijde een raveling werd aangebracht voor een haardgewelf. De daar onder aanwezige kelderruimte was waarschijnlijk aanwezig en mogelijk bereikbaar vanuit de rechter belending. De gemetselde dagkanten in de rechter zijmuur en het ertussen terug liggende metselwerk zouden sporen daarvan zijn. Mogelijk was een gedeelte van de rechter kelderruimte onderdeel van een grotere kelder die bij de rechter belending behoorde. Aan de voorzijde werd een buitentrap aangebracht. Deze kelder werd vanwege de vernieuwde verkaveling gesplitst en verder uitgegraven tot voor de tongewelfkelder. De nieuwe zijmuur, waarin penanten werden opgenomen met een tussenafstand die overeenkomt met de tussenafstand van de balken uit de houtconstructie waren mogelijk bedoeld als tussenondersteuning van deze balken. Het tweede haardgewelf dat ontspringt uit de voormuur is waarschijnlijk geen haardgewelf, maar een stenen vloer die aansloot op de vloer boven de tongewelfkelder. De aanzet daarvan bevond zich waarschijnlijk onder een entree in de voorgevel met daarachter een gangruimte. Zo ontstond op de eerste bouwlaag de indeling van een excentrisch geplaatste middengang met aan weerszijden een vertrek die elk één venster bezaten; links waren dit er mogelijk twee.

14: Wanden van de rechter kelder achter de voorgevel. Links de gemetselde buitentrap met aansluitende zijwand, waarin een versnijding zichtbaar is. Rechts de andere zijwand met ingemetselde penanten.

Na de herbouw van het huis aan de Markt werd op het achtererf een tweede huis gebouwd, waardoor de situatie van een voor- en achterhuis ontstond. Dit achterhuis zou gezien de positie ook bij één van de huizen aan de Onnastraat kunnen behoren. Uitgaande van de nog lang diepe percelen waarop de huizen aan de Markt stonden behoorde dit achterhuis direct bij Markt 56. Dit nieuwe achterhuis was aanvankelijk waarschijnlijk vrijstaand; de sporen geven alleen uitsluitel over de breedte van dit achterhuis. Dit achterhuis was samengesteld uit één bouwlaag met een souterrain/kelder en een zolder. In het souterrain werd de keuken ondergebracht. Van deze

ruimte zijn de rechter zijmuur en de achtermuur met stookplaats nog aanwezig. De figuratieve tegels en de tableaux op deze achterwand zijn te dateren rond 1700. Dat de linker zijmuur niet bij dit casco behoort is afleesbaar aan de voor de huidige muur gestopte tegelafwerking die de oorspronkelijke breedte van het vertrek aangeeft. De huidige zijwand zou gezien de sporen één van de zijmuren van een later gebouwd belendend casco zijn. De in de rechter zijgevel aanwezige vensteromrandingen zijn mogelijk restanten van oorspronkelijk in dit achterhuis aanwezige vensters, voorzien van grote kralen langs de dagkanten en een afwijkend schuifvenster profiel.

15: Reconstructie van de situatie rond 1700. In rood is de waarschijnlijke plaats van de niet geschilderde eierlijst aangegeven, waarvan rechts een detailfoto.

Rond 1800

Nadat het beide huizen gereed waren breidde de rechter belending verder naar achteren uit. De aanwezige spaarboog in de rechterzijmuur op vloerniveau geeft deze uitbreiding aan. Door het hergebruik van incomplete baksteen met een dikte van ca. 6,5 cm is deze wand lastig te dateren.

16: Spaarboog op vloerniveau in de rechter zijwand met aan de voorzijde (rechts) het spoor van de fundering.

Aan de andere zijde van het achterhuis werd het achtererf van Markt 60 bebouwd. Op enige afstand van de bestaande linker zijgevel van het achterhuis werd een vrijstaande stadsboerderij gebouwd. Van deze boerderij die inmiddels geheel verdwenen is zijn nauwelijks sporen achtergebleven die dit gebouw zouden kunnen dateren. Het feit dat dit gebouw alleen op de Kadastrale Minuut (1811-1832) is aangegeven en niet op oudere kaarten zou een bouwphase aangeven net voor het ontstaan van dit register. Daarnaast was de (melk)veehouderij al jarenlang een bloeiende sector die zich in de 19de eeuw nog verder ontwikkelde. De plaats van de stadsboerderij is aanleiding om de open plaats tussen het voorhuis en achterhuis te bebouwen tot één huis. De keuken in het souterrain raakte buiten gebruik, de schouwboezem werd afgebroken en het plafond werd verlaagd. Tegen de achterzijde van het achterhuis werd nog een volgend bouwdeel aangebouwd dat aansloot op de stadsboerderij. Dit is de situatie die is afgebeeld op de Kadastrale Minuut (1811-1832).

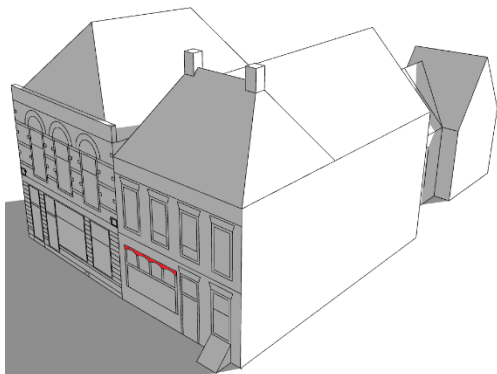

17: Uitsnede uit de Kadastrale Minuut (1811-1832), waarin in paars de grootte van het onderzochte huis in 1832 is aangegeven met de rondom aansluitende bebouwing.

Bron: Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), nr. MIN04047E01

De linker zijgevel van het achterhuis werd verwijderd, zodat de verbrede ruimten in het souterrain en de eerste bouwlaag aansloten op de rechter zijgevel van de stadsboerderij. Achter deze muur bevond zich onder de stadsboerderij waarschijnlijk ook een kelder. De verdikkingen in de hoek van het souterrain zijn waarschijnlijk aansluitingen op bestaand werk van keldermuren. De vloer van het souterrain in dit achterhuis ligt hoger dan die van de uitgegraven kelder onder het voorhuis en werd overbrugd met twee gemetselde treden. Elementen uit de oorspronkelijke achtergevel die waarschijnlijk nog geheel in vakwerk was uitgevoerd werden verwerkt in het plafond van het voormalige achterhuis. Het nieuwe keldergedeelte werd overkluisd met een enkelvoudige balklaag die werd samengesteld uit rechthoekig beslagen rondhout. De linker zijgevel lag aanvankelijk nog terug en lag vrij van de stadsboerderij. De zolderbalken in dit gedeelte die beëindigd zijn met een ojief zouden de plaats van deze gevel aangeven. De gehandhaafde balken werden met spiebouten aan een onderslag opgehangen, waardoor de latei in de nieuwe gevel boven het vloerniveau van de tweede bouwlaag uitkwam. Het schuin aangelegde plafond naar de gevel is gelegd van de onderkant van de onderslag naar de latei in de gevel.

1870

18: Reconstructie van de situatie rond 1900. In rood is de waarschijnlijke plaats van de in het plafond aangetroffen latei van de winkelpui aangegeven, waarvan rechts een detailfoto.

In 1870 werd het pand met één bouwlaag verhoogd. De nieuwe zolder werd afgedekt met een schilddak waartegen aan de voorzijde een dwars geplaatst schilddak, waardoor de huidige vorm van het voorste gedeelte van het huis ontstond. De voorgevel kreeg in grote lijnen haar huidige indeling, waarbij de 18de-eeuwse vensters werden hergebruikt en roedenverdelingen werden aangepast tot 6-ruits schuiframen. De overgebleven eierlijst uit de oude voorgevel werd herplaatst aan de voorzijde van de in de kelderruimte ingebouwde tussenmuur. Tijdens deze verbouwing werd het linker vertrek aan de Markt waarschijnlijk ingericht als winkel. De bovendorpel van een etalagepui is aangetroffen onder het beschot van de vloer van de eerste bouwlaag. De tweede bouwlaag werd ingericht als kamer en suite met daarachter een overloop met gang en keuken. Behalve de smalle inloopkast tegen de linker zijwand is de tweede bouwlaag verder niet ingedeeld. Deze indeling is nog geheel en vrij gaaf aanwezig met de aanwezige inrichtingselementen zoals de schoorsteenmantel, vensterbankbetimmeringen en een keukenschouw. De zolder is beëindigd met een sporenkap die ondersteund wordt met vier dekbalkjukken, drie halve jukken, platen en windschoren die geheel zijn samengesteld uit beslagen rondhout. Alleen de aangebrachte windschoren zijn in eikenhout uitgevoerd. Alle zolderbalken met de geprofileerde onderranden, het vloerbeschot en de genoemde kapconstructie zijn nog geheel aanwezig en dateren uit deze periode.

Eerste kwart van de 20ste eeuw

In 1905 werd W.S. Terpstra bewoner van het pand Markt 56 en nam de boekhandel annex drukkerij over van H. Spanjaard die nog wel eigenaar bleef. Waarschijnlijk werd niet lang na deze overname de pui in de voorgevel gemoderniseerd tot zijn huidige indeling met omlijsting. Deze symmetrische pui-indeling werd samengesteld uit een deuropening met bovenlicht en een 2-lichts zijlicht met twee bovenlichten op een hardstenen borstwering. Door deze indeling kon de eerste bouwlaag in twee winkelunits worden gesplitst. Het achterhuis nog vergroot met een bouwlaag, waarop een nieuw schilddak werd geplaatst dat aansloot bij het schilddak van Markt 56 en dat van Onnastraat 3. De verder niet ingedeelde gave tweede bouwlaag met de zolderbalken

19: Verhoogde gedeelte van de rechter zijgevel met 4-ruits vensters. Eronder de in 1870 herbouwd gevelgedeelte met 6-ruits vensters.

met de geprofileerde onderranden, het aanwezige beschot en de sporenkap met ondersteunende rondhouten gordingen is daarvan nog volledig aanwezig. In 1923 werd het geheel pas verkocht aan Terpstra.

1959

Terpstra verkocht het geheel in 1959 Commanditaire vennootschap J.A. Boom en Zn. CV dat uitgeversmaatschappij van diverse dag- en weekbladen was, waarschijnlijk vanwege de aanwezigheid van een drukkerij. In 1964 vestigde zich hier de redactie van de Oprechte Steenwijker Courant, waarmee de winkelruimte kantoorruimte werd. De bovenwoning bereikbaar met een rechte steektrap met tussenbordes achter de deuropening in de linker pui beef gehandhaafd. Met de plaatsing van de trap en het samenvoegen van de twee kamers aan de rechterzijde werd het in het niet ingedeelde gedeelte van deze bouwlaag een vertrek ingebouwd meteen ruime overloop en een gang. In de wanden werden deuren uit verwijderd of aangepaste wanden verwerkt. Ook was er een trap aan de achterzijde die de tweede bouwlaag vanuit het kantoor bereikbaar maakte. Deze trap werd volgens de bouwvergunningtekening uit 1973 verwijderd ten behoeve van een pantry met toilet. Deze ruimten zijn in de huidige eerste bouwlaag nog aanwezig. Ter plaatse van de dichtgelegde trapsparing werd op de overloop een doucheruimte ingebouwd.

1987

De aanzetten van en de doorgang naar de in 1983 afgebroken stadsboerderij bleven zichtbaar in de linker zijgevel. De aanzetten op het gevelgedeelte behorende bij het voormalig achterhuis werden achter nieuw gevelmetselwerk in halfsteens verband weggewerkt met een brede spouw. De spouw werd aan de bovenzijde afgedekt met een lessenaarsdakje. De doorgang daarvoor werd versmald tot een opening, waarin een enkelvoudig kozijn met een geïsoleerd paneel werd aangebracht; in het kozijn werden twee enkelruits glasdeuren met stapeldorpel geplaatst. De gevel rond het kozijn werd gepleisterd.

20: Gevelgedeelte onder het lessenaarsdakje dat in 1987 voor de bouwsporen van de in 1982 afgebroken stadsboerderij is geplaatst.

Tijdens de laatste verbouwing in 1987 werd de tweede bouwlaag ook tot kantoorruimte ingericht. Hiermee is de woonfunctie uit het huis verdwenen. De trap achter de voorgevel verdween en deze werd vervangen door een stalen spiltrap centraal in de ruimte op de eerste bouwlaag. In de achtergevel van het voormalige achterhuis werd het venter vergroot tot een deuropening met zijlicht. Achter deze entree werd een tweede trap naar de tweede bouwlaag geplaatst. Bij deze verbouwing werd de trap naar de verdieping verplaatst van achter de entree aan de zijde van de markt naar een entree in de achtergevel van het achterhuis. De enkelvoudige balklaag in het plafond van het keldergedeelte aan weerszijden van de ingebouwde tussenmuur werd verstevigd met gemetselde poeren; ook de opleggingen werden verbeterd. De buitentrap naar de kelder werd gedeeltelijk dicht gemetseld en afgedekt met een stalen luik in de bestrating afgesloten. De kap werd voorzien van een beschot in asbesthoudende vezelcementplaten, waarbij de rechter schoorsteen verdween. Aan de achterzijde werd het gevelgedeelte dat aansluit op het voormalige achterhuis opnieuw opgetrokken als spouwmuur in halfsteens verband met hergebruikte bakstenen. In dit gevelgedeelte werden de oude openingen in enigszins gewijzigde vorm aangebracht. De op de eerste bouwlaag aanwezige enkelvoudige deur met apart 6-ruits venster werd een deuropening met 4-ruits zijlicht, waarbij de deur in twee leden werd uitgevoerd. Op de

bouwlaag erboven werd het in de aanwezige opening geplaatste 6-ruits schuifvenster vervangen door een 9-ruits exemplaar.

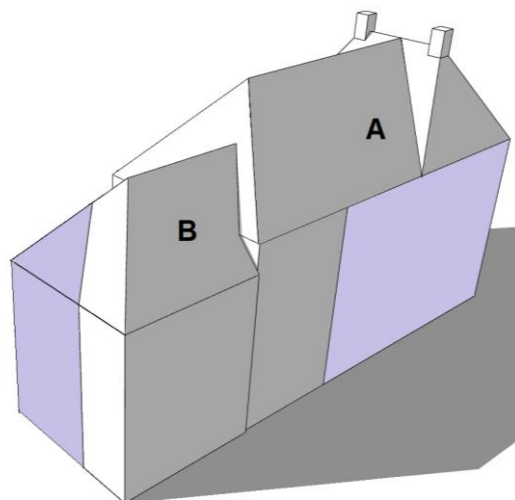
1996

Nadat de gemeente Steenwijkerland het huis aankocht, samen met Onnastraat 3, werd het verhuurd aan het Kermismuseum die beide panden inrichtte. Daarbij kwam de tweede bouwlaag leeg te staan.

4 Beschrijvingen

Ligging en volume

Het pand ligt tussen de aansluitende belendingen in de zuidelijke gevelwand van de Markt te Steenwijk. Het huis is gebouwd op een rechthoekige plattegrond en is samengesteld uit twee bouwdelen. Beide bouwdelen zijn twee bouwlagen hoog en zijn voorzien van een kelder en een zolder. Van bouwdeel A is de zolder beëindigd met een T-vormig schilddak op een rechthoekige plattegrond. Van bouwdeel B is de zolder beëindigd met een zadeldak, waarvan de voorzijde aansluit op het schilddak van bouwdeel A en de achterzijde aansluit op het schilddak van de kap van Onnastraat 3.

21: Onderzochte huis vanuit het zuidoosten. In lila de aansluitende bebouwing.

Voorgevel bouwdeel A

Deze streng symmetrisch opgebouwde gevel is vanaf de bestrating tot aan de tweede bouwlaag gepleisterd. Vanaf de bovenrand van het pleisterwerk is de gevel gemetseld in kruisverband tot aan de hoofdgestellijst, waarin de goot is aangebracht.

22: Voorgevel aan de Markt. Links een overzicht, in het midden een 6-ruits schuifvenster op de tweede bouwlaag met verengde stijlen en rechts het schuifraam met aangescherfd raamhout.

In de gevel zijn acht openingen aangebracht, waarvan de vier bovenste zijn beëindigd met een anderhalf steens hoge strekse boog. In de openingen zijn 6-ruits schuifvensters aangebracht op een geschilderde voor de gevel uitstekende zandstenen onderdorpel. De stijlen en de dorpels bezitten grote duivejagers die wijzen op een 18de-eeuwse oorsprong van de vensters; de zandstenen dorpels versterken dat. In alle stijlen zijn rechte liplassen aangetroffen die wijzen op de vergroting of vervanging van gedeelten van de stijlen. Aan de binnenzijde zijn katrollen op twee verschillende hoogten aangetroffen. Deze katrollen wijzen op de verschillen in hoogte van

de vensters; van hoge vensters met een wisseldorpel kunnen de katrollen lager geplaatst worden dan van lage vensters met een wisseldorpel.

23: Rechter gedeelte van de spiegelsymmetrisch ingedeelde winkelpui. Links een overzicht, in het midden de glasdeur met borstweringspaneel en rechts een detail van het basement onder de etalageruit.

De vier overblijvende openingen zijn aan de bovenzijde voorzien van een reeks vierkante kussenblokken. Boven de totale breedte van de vier openingen is een kroonlijst aanwezig. Langs de zijkanten is eenzelfde reeks van vierkante kussenblokken, nu geplaatst op een hardstenen basement dat voorzien is van een cassette. In de twee middelste openingen is een deurkozijn met bovenlicht geplaatst, waarvan de tussendorpel een cassette met een verlengde diamantkop bezit. De enkelruits glasdeuren bezitten een rijk geprofileerd borstweringspaneel. De deuren zijn voorzien van uit het midden van de 20ste eeuw daterende geëloxeerde deurklinken. In de twee flankerende openingen zijn enkellichts kozijnen met een reeks van drie smalle bovenlichten. De kozijnen zijn geplaatst op een hardstenen borstwering; de basementen en de gepaneelde borstwering zijn gedeeltelijk zwart geaccentueerd.

Het dakschild is belegd met gesmoorde oude holle pannen. De hoekkepers en nok zijn belegd met bijbehorende gesmoorde vorsten. Op het rechter nokuiteinde is een schoorsteen geplaatst in halfsteens verband. De zij-aansluiting van de schoorsteen op de dakbedekking is overkragend gemetseld, zonder loodloketten.

Linker zijgevel bouwdeel A

Deze gevel is gedeeltelijk zichtbaar door de aansluitende linker belending Markt 60. Het zichtbare gevelgedeelte is vanaf de bestrating tot aan de dakvoet geheel gepleisterd. In dit gevelgedeelte is een opening aanwezig waarin een deuropening met een dubbele enkelruits glasdeuren op stapeldorpels in een enkelvoudig kozijn is aangebracht. Aan de binnenzijde blijkt dat deze deuropening groter was. De oorspronkelijke breedte van opening/doorgang is versmald met steens dik metselwerk tot de huidige breedte. De hoogte werd verlaagd door op het deurkozijn een stijl- een regelwerk

24: Gepleisterde linker zijgevel van bouwdeel A en het aansluitende gemetselde bouwdeel B (achterhuis)

met glaswol te plaatsen. Deze moderne deuropening met het uit dezelfde tijd daterende paneel erboven verwijzen naar die hogere opening in deze gevel. De dakschilden zijn belegd met rode oude holle pannen. De hoekkepers en nok zijn belegd met bijbehorende rode vorsten.

Achtergevel bouwdeel A

Deze gevel is gedeeltelijk zichtbaar door het aansluitende bouwdeel B. Het boven het lagere bouwdeel B zichtbare gevelgedeelte en de strook aansluitend op de linker zijgevel zijn vlak gepleisterd. Het gevelgedeelte links van bouwdeel B is gemetseld, vanaf de bestrating tot aan de dakvoet in halfsteens verband van bakstenen met een formaat van 21-22 x 9,5-10 x 4-4,2 cm en een 10-lagenmaat van 57 cm; de restanten van mortel en afwerkingslagen op de bakstenen wijzen op hergebruik. Het metselwerk is voorzien van platvol voegwerk op basis van een cementmortel. In dit metselwerk zijn twee boven elkaar geplaatste openingen aanwezig zonder zichtbare latei. In de onderste opening is een deurkozijn met zijlicht geplaatst; het zijlicht is geplaatst op een op afschot gelegde halfsteens hoge lekdorpel. In het kozijn zijn een 4-ruits raam en een opgeklampte deur in twee leden aanwezig op een hardstenen onderdorpel. Rechts naast dit kozijn is een verweerd stuk hout zichtbaar, dat waarschijnlijk een restant is van een houten stijl en die behoort bij een vakwerkconstructie. In de tweede opening is een 9-ruits schuifvenster aangebracht op een op afschot gelegde halfsteens hoge lekdorpel. De nog scherpe profileringen van de ramen en kozijnen wijzen op een vrij jonge datering dit wordt versterkt door de kenmerken van het metselwerk dat wijst op een gehele herbouw van dit gevelgedeelte tijdens een restauratie die mogelijk is uitgevoerd in de tweede helft van de 20ste eeuw. De dakschilden zijn belegd met rode oude holle pannen. De hoekkepers zijn belegd met bijbehorende rode vorsten.

25: Gemetselde achtergevel van bouwdeel A uitgevoerd als spouwmuur in halfsteens verband met hergebruikte bakstenen.

Rechter zijgevel

Van deze gevel zijn alleen de dakvlakken zichtbaar die belegd zijn met rode oude holle pannen. De hoekkepers en nok zijn belegd met bijbehorende rode vorsten. In het dakvlak is een ijzeren dakraamelement aanwezig

Binnenruimte bouwdeel A

Kelder

Deze kelderruimte is toegankelijk met een vloerluik in bouwdeel A die leidt naar de kelderruimte onder bouwdeel B. Vanuit dit bouwdeel is de kelder onder bouwdeel A te bereiken. Deze kelder is ruimtelijk in drie vertrekken ingedeeld. Aan de voorzijde bevindt zich aan de rechterzijde een kelderruimte die is beëindigd met een tongewelf. Deze kelder is omgeven door een L vormige ruimte, waarachter zich een derde rechthoekige ruimte bevindt. Aan de achterzijde van deze ruimte bevinden zich twee gemetselde traptreden met gemetselde harpstukken die leidt naar de kelder onder bouwdeel B. De vloeren van de kelderruimten zijn voorzien van een bestrating van bakstenen gelegd in een verband met lintvoegen.

De ruimte beëindigd met het gemetselde tongewelf is bereikbaar via een bres in de zijwand.

Halverwege deze ruimte is een gordelboog aangebracht die waarschijnlijk is toegevoegd vanwege een aanpassing van de indeling op de eerste bouwlaag. Midden op de achterwand is

een stuk afgehakt metselwerk zichtbaar dat waarschijnlijk de boom van een gemetselde trap betrof.

26: kelderruimte met tongewelf. Links het aanzicht naar de voorgevel en rechts vanuit de voorgevelzijde.

De trap bevond zich waarschijnlijk aan de rechterzijde van het afgehakte gedeelte, omdat het metselwerk aan deze zijde minder dik is dan aan de linkerzijde en aan de buitenzijde een kleiner formaat bakstenen aanwezig is die afgedekt is met de gewelfvorm. Aan de voorzijde bevindt zich in de top een dichtgezette opening die tijdens grondwerkzaamheden langs de gevel spontaan is uitgevallen. In de ontstane opening zijn twee zandstenen lateien zichtbaar, waarvan er één een zodanige profilering bezit dat deze als bouwfragment uit de gevel herkend kan worden.

Op de vloer van de L-vormige ruimte zijn ook in dambordpatroon blauwe en gele gres-tegels aanwezig, waarschijnlijk als herstelling van de omliggend bestrating. De wanden in de ruimte zijn wit geschilderd. In deze afwerking zijn aan de linkerzijde bakstenen met een formaat van 25-26 x 13 x 5,5-6 cm aangetroffen, een baksteenformaat dat langere tijd is gebruikt tot in de 17de eeuw.

27: Gedeelte van de zandstenen latei, waarin profileringen met een waterhol zijn aangebracht.

28: Vloer van gres tegels voor de buitentrap (links) en een haardgewelf (rechts) in een raveling samengesteld uit hergebruikt balkhout.

In het hellend geplaatste metselwerk zijn twee ondiepe spaarnissen gemetseld. In de voorwand en de rechterzijwand zijn twee vanuit de muur ontspringende gewelfde plafondgedeelten zichtbaar. Het gewelf aan de rechterzijde is opgenomen in een raveling en zou een haardgewelf kunnen betreffen. Die tegen de voorwand zou gezien de lengte, de zichtbare bovenzijde en het baksteenmateriaal de vloer van een portiek of gang kunnen betreffen. In de voorwand is geheel rechts een gemetselde trap aanwezig die naar de straat leidt. Op de zevende trede is een muur in kalkzandsteen metselstenen aangebracht die deze buitentoegang afsluit. In het plafond is een enkelvoudige balklaag aanwezig, die is samengesteld uit rechthoekige eikenhouten profielen met een afmeting van ca. 28 x 28 cm. Gezien de aanwezige pengaten en toognagelgaten zijn dit hergebruikte onderdelen uit een houtconstructie, die zich waarschijnlijk in dit huis bevond. Voorbij de achterzijde van de tongewelfkelder verbreedt de ruimte zich tot een L-vormige plattegrond. Aan de voorzijde is een gemetselde wand zichtbaar waarin een gebogen rollaag is opgenomen, dat de gewelfvorm van de erachter aanwezige kelder aangeeft; dit halfsteens dikke tongewelf is geplaatst op een steens dikke voetmuur, waarin bakstenen zijn aangetroffen met een lengte van 28 cm. De linker zijwand is gemetseld met bakstenen van 19,5-20 x 8-9 x 3,5 cm en een 10-lagenmaat van 47-47,5 cm.

29: Links de buitenzijde van de achterwand van de tongewelfkelder met de gedeeltelijk zichtbare gewelfvorm dat een aanheling is van de oorspronkelijke ruimte, in het midden een balkopleging op een console en rechts de doorgang in de tussenmuur met op de achtergrond de poeren en het aansluitende metselwerk.

Het plafond in dit gedeelte ruimte is ook samengesteld als een enkelvoudige balklaag parallel aan de voorgevel. Over de balklaag zijn brede delen gelegd met een rode tint. In het bredere gedeelte van de ruimte liggen uit rondhout beslagen rechthoekige balkprofielen. Onder deze balken zijn poeren gemetseld, afm. ca. 26 x 26 cm, waarvan één een halfsteens dikke dwarswand bezit die tegen de achterwand aansluit. De halfsteens dikke achterwand sluit koud aan tegen de zijmuren. In de wand zijn twee openingen rechthoekige openingen aanwezig, waarvan de linker is beëindigd met een halfsteens hoge segmentboog. In de rechter opening is een kozijn waarvan de dorpels uitstekende oren bezitten aangebracht en een eenvoudige afschuining als profiel in de dagkanten aanwezig. De koude aansluiting en de vele incomplete bakstenen met een dikte van 6-7 cm die wijzen op hergebruik geven jonge bouwphase van deze muur aan. In dit gedeelte van het plafond zijn ook bouwfragmenten aanwezig. Tegen de achterwand is een balk, afmeting 7,5 x 18 cm, aanwezig waarin een duivejager (6 x 6 cm) is uitgespaard. In dit profiel is een eierlijst uitgesneden, dat waarschijnlijk dateert uit de 17de eeuw. Tussen de balken is een 23,5 cm hoge balk aanwezig met een lengte van ca 70 cm. In deze balk

zijn vier segmentbogen uitgespaard met een profilering. Omdat in de onderzijde pengaten aanwezig zijn en de sponning aan de bovenzijde herkenbaar is als glas in lood-sponning betreft het waarschijnlijk de bovendorpel van een reeks bovenlichten behorend bij een pui in de voorgevel. Vanwege de opeenvolgende profileringen dateert dit element mogelijk uit de 17de eeuw, maar kan gezien de boogvormen ook nog uit de 19de eeuw dateren, een periode waarin veelvuldig gebruik werd gemaakt van Neostijlen.

30: Bouwfragmenten. Links een gedeelte van de latei van een winkelpui en rechts het uiteinde van een gevellijst, uitgevoerd als eierlijst.

In de achterste ruimte zijn de wanden gemetseld. De kenmerken van de voorwand zijn hierboven genoemd bij de achterwand. De linker zijwand is opgebouwd uit drie gedeelten. Het linker gedeelte is gemetseld met bakstenen van 19,5-20 x 8-9 x 3,5 cm en een 10-lagenmaat van 47-47,5 cm. Gezien het overeenkomstige baksteenformaat dat in de voorgevel van het huis Markt 60 is aangetroffen zou de zichtbare hoek de aansluiting van de zijgevel op de achtergevel van dit huis vormen. Het terug liggende middelste en het rechter gedeelte zijn samengesteld uit diverse soorten bakstenen. Omdat de dagkanten van het middelste gedeelte verschillen kan dit metselwerk als vulwerk tussen twee bestaande gedeelten van een casco worden gezien.

31: De overkluizing in de rechter zijmuur aansluitend op de aanzet van de achtergevel. In rood gestippeld de overkluizing en in zwart de contour van de achtergevel.

Het rechter vlak is mogelijk de fundering van een huis dat bij de belending markt 60 behoorde. De rechter zijwand is samengesteld uit incomplete bakstenen met een dikte van 6,5-6,6 cm. In deze wand is op vloerniveau een segmentboogvormige steens hoge rollaag zichtbaar. Rechts

daarvan is een staande tand zichtbaar tot aan het plafond. Deze boog functioneerde mogelijk als overkluizing van de fundering tussen een bestaand gebouw en een uitbreiding aan de achterzijde daarvan. In de ruimte zijn de drie voorste balken nog ondersteund met een gemetselde poer, dat gezien het metselwerk uit dezelfde periode dateert als de twee andere poeren en aansluitende wandgedeelten. Tegen één poer is een halfsteens dikke dwarswand gemetseld die tegen de voorwand aansluit. De achterwand is geheel gepleisterd. In deze wand bevindt zich de doorgang naar de kelder in bouwdeel B en een rondboogopening waarin twee overhoeks geplaatste houten diefijzers zijn ingemetseld.

32: achterwand van de kelder met links de rondboogopening met houten diefijzers en centraal de toegang tot de kelder.

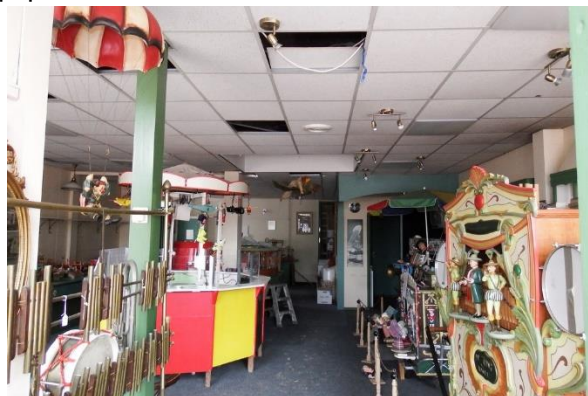
De ruimte is beëindigd met een enkelvoudige balklaag evenwijdig aan de voorzijde van het huis, die is samengesteld uit beslagen rondhout. De balken met een afmeting van ca 30 x 30 cm zijn in het midden ondermetseld met poeren met een doorsnede van ca. 26 x 26 cm. Deze poeren zijn op de delfde wijze uitgevoerd als de wand aan de voorzijde en dateren vanwege dit kenmerk uit dezelfde periode. Tussen de voorste twee balken is aan de rechterzijde een raveling aanwezig, waarin een gepleisterd gewelfd vlak aanwezig is. Dit gewelfde vlak duidt op een haardgewelf van een stookplaats die zich op de eerste bouwlaag bevond.

Eerste bouwlaag

Achter de winkelpui een rechthoekige ruimte die geheel is afgewerkt. Op de vloer ligt modern tapijt, de wanden zijn geschilderd en is voorzien van een systeemplafond. De vloer is ca 10 cm verhoogd, hetgeen zichtbaar is bij de winkeltoegang vanaf de straat, in een getimmerde kast tegen de achterwand en het dubbele luik in de vloer dat naar de kelder leidt. De geschilderde wanden blijken voorzetwanden te zijn, die zijn samengesteld uit spaanplaten op regelwerk die op hun beurt zijn aangebracht op oudere voorzetwanden. Deze voorzetwanden waren samengesteld uit een betengeling, waarop waarschijnlijk van een jute-bespanning en behang was aangebracht. In het systeemplafond zijn smalle stroken aanwezig die een voormalige indeling van de ruimte

aangeven. Tegen de rechter zijwand is een pantry en een toiletruimte afgescheiden. De plafonds zijn verlaagd aangebracht en samengesteld uit gipsplaten.

Behalve de symmetrisch ingedeelde pui in de voorgevel zijn in de linker zijwand en in de achterwand openingen aanwezig. In de linker zijwand bevindt zich een deuropening met een dubbele enkelruits glasdeuren op stapeldorpels in een enkelvoudig kozijn. In de achterwand zijn twee openingen aanwezig, waarvan de linker een enkelvoudige deuropening die die leidt naar de eerste bouwlaag in bouwdeel B. Voor deze deuropening is een rechte steektrap aanwezig. Het profiel van de stijlen en de dorpel bezitten een eenvoudige afschuining. Het ver doorstekende oor van de bovendorpel geeft de dikte van het kozijnprofiel van 9 cm aan en behoort gezien de overeenkomstige profilering als het in de kelder aangetroffen kozijn met oren tot eenzelfde bouwphase. Geheel rechts bevindt zich nog een deurkozijn met zijlicht die naar een binnenplaats leidt. Het raam in het zijlicht is 4-ruits en de deur is in twee leden gedeeld. Voor de deuropening in de linker zijwand is een verdikking in de muur zichtbaar die gezien de aanwezigheid van een (gas)kachel een schoorsteenmantel is. Op de achterwand is een getimmerde kast aanwezig. De nog achtergebleven helften van scharnieren en de afgezaagde bovendorpel wijzen op een reeks van kasten, waarvan de aansluitende tussenwanden in het schilderwerk van de achterwand herkenbaar zijn.

33: Overzicht van de ruimte op de eerste bouwlaag met op de achtergrond de wand, waarin een van de deuropeningen zichtbaar is.

34: Gebintconstructie boven het plafond. Links de gebintbalk (met drie toognagelgaten) opgelegd op een ingemetselde console en voorzien van een spiebout. Rechts het uiteinde van (waarschijnlijk) een korbeel (drie toognagelgaten) gebruikt als raveling voor de schoorsteenmantel.

Achter het systeemplafond bevindt zich een enkelvoudige balklaag met een h.o.h.-afstand van ca. 1,3 meter. In enkele balken, die eindigen op ca. 60 cm voor de muur zijn toognagelgaten zichtbaar die wijzen op het gebruik in een houtconstructie. De balken zijn aan de linkerzijde opgelegd op in de muur gemetselde houten consoles met een lengte van ca. 1,2 meter. Deze consoles zijn verbonden met balken door spiebouten. Waarschijnlijk is de oorspronkelijke zijmuur aan deze zijde afgebroken ten tijde van de vergroting van het casco Markt 60 in het midden van de 17de eeuw en gebruikt om de consoles van de gehandhaafde balken uit de houtconstructie op te leggen. Tussen de gehandhaafde balken zijn koppelbalken aangebracht waarover een tweede balklaag is gelegd, waarvan de h.o.h.-afstand ca. 65 cm bedraagt. De balken zijn samengesteld uit beslagen rondhout van ca. 16 x 16 cm. Boven de deuropening in de zijmuur is de bovenste balklaag met een doorsnede van 13 x 19 cm opgehangen aan een onderslag met spiebouten. Op

de balkuiteinden met een ojief-beëindiging is een schuin getimmerd plafond zichtbaar dat gezien de verflagen verschillende aftimmeringen heeft gehad. De er tussenliggende balk is ook opgehangen. Deze constructie werd gemaakt omdat de gevelopening oorspronkelijk hoger was dan de vloer van de tweede bouwlaag. De onderslag ligt op in een in de achtermuur ingemetselde balk die gezien het open gezaagde pengat en drie toognagelgaten oorspronkelijk een gebintstijl was. Deze balk kan gezien de functie en de algemene hoogte van gebintconstructies niet langer zijn dan 3,5 meter en betreft waarschijnlijk een latei. De tweede balk ten behoeve van de onderslag is opgelegd op de zijkant van de schoorsteenmantel.

35: balklaag plafond eerste balklaag. Links de aan een onderslag opgehangen balk met ojiefvormig uiteinde ne rechte de als latei in de achtermuur ingemetselde gebintstijl.

De schoorsteenmantel blijkt boven het plafond te zijn uitgevoerd in halfsteens metselwerk van een klein baksteenformaat. In de voorzijde van deze mantel is een eikenhouten balk met een doorsnede van 8 x 14 cm aanwezig, waarvan één uiteinde herkenbaar is als pen met drie toognagelgaten. Deze balk was waarschijnlijk een korbeel in de houtconstructie, waarvan de (anker)balk eveneens drie toognagelgaten bezat. Deze twee elementen vormen samen een gedeelte van een gebintconstructie. Over deze balklaag is een beschot aangebracht van delen met een werkende breedte tot 34 cm. In deze balklaag zijn twee sparingen aanwezig ten behoeve van een trap naar de volgende balklaag. De eerste is zichtbaar in het midden van de ruimte in als een vierkante verhoging in het plafond; in deze sparing was een spiltrap was geplaatst, waarvan het restant van de spil nog op de tweede bouwlaag zichtbaar is. De andere rechthoekige sparing is door het systeemplafond niet direct zichtbaar en bevindt zich links van de kolom achter de voorgevelpui. De randbalken zijn samengesteld uit twee liggers met moderne afmeting, waarvan de binnenste (afm. 7,5 x 19,5 cm) op de doorgezaagde koppen van de balklaag is aangebracht; de tweede ligger (afm. 6 x 17,5) is tussen de doorgezaagde balken aangebracht. In de rechter zijmuur zijn de opleggingen van twee eikenhouten balken zichtbaar, die aan de onderzijde bij de oplegging 13 cm zijn uitgespaard, mogelijk vanwege de aanleg van een plafond.

Tegen de voorzijde van de eerste balk zijn klossen gemonteerd die een koofvormige overgang tussen het plafond dat aansluit tegen de winkelpui en daarachter markeert. Het plafond aan de voorzijde is voorzien van delen die haaks op de voorgevel zijn gelegd. Het koof markeert wellicht ook de achterzijde van de uitstalruimte achter de pui in de voorgevel.

Tweede bouwlaag

Deze bouwlaag, die vanuit dezelfde bouwlaag in bouwdeel B is te bereiken, is geheel ingedeeld. Achter het vertrek langs de voorgevel bevindt zich rechts een overloop, een gang met aan het uiteinde een toilet en een doorloopkast met keuken; in de doorloopkast bevindt zich de trap naar de zolder. Daarachter een tweede overloop die aan de linkerzijde aansluit op een gang naar bouwdeel B en aan de rechterzijde een badruimte bezit. Langs de gang bevinden zich een

inloopkast aan de linkerzijde en een vertrek aan de rechterzijde. De wanden die de indeling vormen zijn samengesteld uit een stijl- en regelwerk, waarover een verticale beschieting is aangebracht. Deze wanden zijn aangebracht op het beschot dat zichtbaar is op de eerste bouwlaag. Over dit beschot is een houten dekvloer aangebracht dat zichtbaar is in de keuken en in de toegang naar de diepe kastruimte langs de linker zijmuur. In de voorste gang met het toilet aan het uiteinde is de buitenzijde van het stijl- en regelwerk afgewerkt met stucwerk op riet. In de zijwanden van het toilet is de afdruk van de oorspronkelijke brede zitting nog zichtbaar. Het vertrek aan de achterzijde wordt omsloten door alleen verticale planken waarin paneeldeuren zijn aangebracht. Aan de zijde van de gang/overloop zijn deze geschilderd, terwijl zij in het vertrek zijn bespannen met jute en voorzien van behang.

36: Interieur elementen op de tweede bouwlaag. Links de schoorsteenmantel tegen de linker zijwand, in het midden de vensterbankbetimmering onder de vensters van de voorgevel en rechts de keukenschouw.

Het aan de voorzijde aanwezige vertrek was gezien de verschillen in de afwerking gescheiden in twee vertrekken. Langs de voorgevel is aan de rechterzijde in de borstwering een volledige betimmering aanwezig, waarin vensterbanken zijn uitgespaard, terwijl die aan de linkerzijde geheel ontbreekt. In het plafond liggen twee balken naast elkaar die samen de oorspronkelijke tussenwand aangeven, waarin mogelijk ensuite deuren waren geplaatst. De twee brede paneeldeuren die zichtbaar zijn in de gang zouden oorspronkelijk als dergelijke deuren hebben gefungeerd. De achterwand van het vertrek is voorzien van een pui daterend uit het midden van de 20ste eeuw. De pui verving waarschijnlijk een oorspronkelijke houten wand, zoals hierboven beschreven, waarin een deuropening was aangebracht; de deur daarvan zou in de wand van het achterste vertrek zijn aangebracht. De op de rechter wand aanwezige gestucte schoorsteenmantel voorzien van gecanneleerde hoekpilasters met Korintische kapitelen en aansluitende kooflijst en een zwart geschilderde houten vuurmond in neobarokke vormen behoort bij de plintbetimmering langs de voorgevel en kan als oorspronkelijke rechter vertrek als zitkamer worden beschouwd. Het linker vertrek met een eenvoudige afwerking zou de woonkamer betreffen die in directe verbinding stond met de keuken daarachter. Wel is achter de linker voorzetwand een verdikking aanwezig die gezien het doorgeslagen roet een schoorsteenkanaal zou moeten zijn die aansloot op een stookplaats op de eerste bouwlaag; in dit vertrek was gezien de versleping waarschijnlijk geen stookplaats aanwezig. Van deze tweede bouwlaag was aanvankelijk alleen het gedeelte langs de voorgevel en de linker zijmuur ingedeeld. Het vertrek, waarvan de wanden zijn samengesteld is uit een beschieting, waarin deuren zijn verwerkt, is later ontstaan.

37: in de houten wand verwerkte deuren. Links een enkele loopdeur en rechts twee ensuite deuren. Het vertrek is aan de binnenzijde voorzien van een jutebespanning waarop behang is aangebracht.

Achter de pui bevindt zich een overloop met in de vloer de cirkelvormige sparing voor een stalen spiltrap. Het keukenvertrek dat vanuit de overloop via een gang is te bereiken bezit op de linkerwand een schouwboezem op eenvoudige wandpilasters met consoles. In de tegen de achterwand aanwezige sparing van de verhoogde vloer heeft waarschijnlijk een aanrechtblok met werkblad gestaan.

De volgende overloop strekt zich uit over de vrijwel de volle breedte van het huis. Aan de rechterzijde is een badruimte ingebouwd. De verhoogde vloer is betegeld met rood gewolkte d.h.g.-tegels. Gezien het verschil in breedte van de badkamer en de overloop zou er zich voor de badkamer een ruimte moeten bevinden die niet bereikbaar is. Deze ruimte is het kenbaar aan het enkelruits raam dat voorzien is van gefigureerd glas.

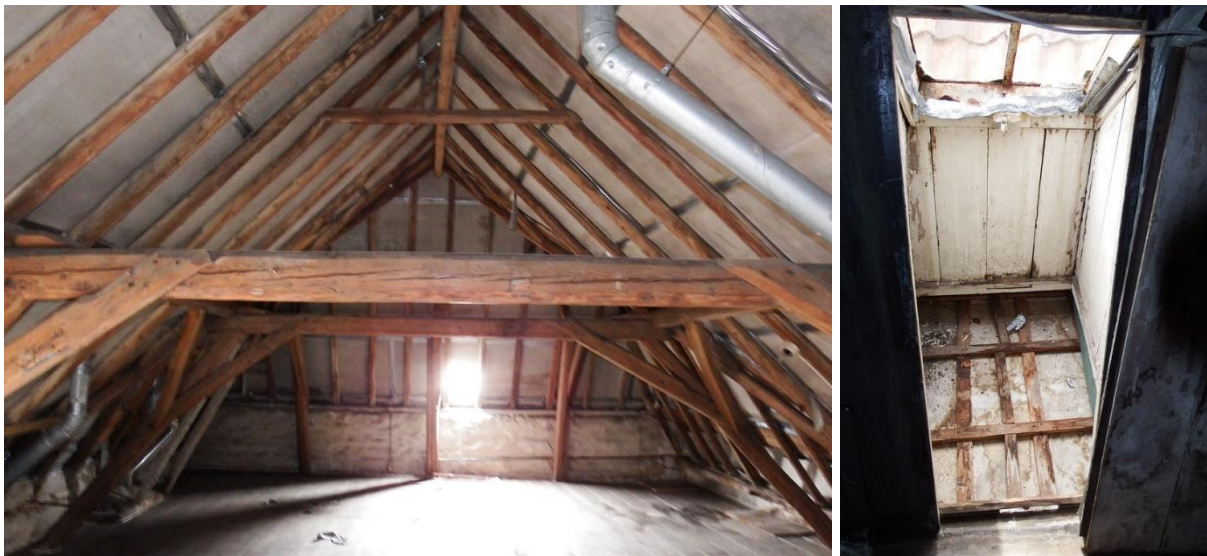
38: Berghok tegen de linker zijgevel. Links een overzicht naar de voorgevel, in het midden de versleping op de bouwnaad en recht een detail van het aanwezige behang.

In het smalle vertrek aan het linker uiteinde van de overloop die hier aansluit op een gang naar de tweede bouwlaag van bouwdeel B bevindt zich gedeeltelijk een verhoogde vloer, waaronder zich het aangetroffen schuin geplaatste plafond op de eerste bouwlaag bevindt. In dit vertrek is

op de buitenmuur de aanzet van een versleepte schoorsteen zichtbaar. In die versleping is een verticale bouwnaad aanwezig, waarvan het linker gedeelte waarschijnlijk behoort bij het casco van Markt 60. Op de binnenwanden van deze ruimte is behang aangebracht met grote paars gekleurde florale motieven.

Zolder

Via een trap in een kast naast de keuken is de niet ingedeelde zolder te bereiken. Op deze zolder zijn vier dekbalkjukken en drie halve jukken geplaatst, waarover platen en sporen zijn aangebracht. Het geheel is uitgevoerd in beslagen rondhout. Alleen de windschoren zijn uitgevoerd in eikenhout en zijn waarschijnlijk hier hergebruikt. Over deze constructie is een beschot van asbesthoudende vezelcementplaten aangebracht. Aan de rechterzijde is op het voorste gedeelte van de zolder een rondhouten verslepiingsconstructie aanwezig die in de nok aansluit op de nog aanwezige schoorsteen. Uit sporen blijkt dat een dergelijke versleping zich ook aan de linkerzijde op de zolder bevond. Aan de rechterzijde is op de zolder een aftimmering zichtbaar die aansluit op een ijzeren dakraam. In de koker bevindt zich een verlaagde vloer die ook als plafond geïnterpreteerd kan worden. Waarschijnlijk betreft het een getimmerde koker die licht bracht op de tweede bouwlaag via het raam van de niet geïnspecteerde ruimte op de tweede overloop en mogelijk ook op de eerste bouwlaag. Dit laatste kan niet worden gecontroleerd door de inbouw van het toilet en pantry aan deze zijde.

39: Overzicht van de zolder naar de voorgevel en rechts de dicht gelegde lichtkoker die waarschijnlijk doorliep tot in de eerste bouwlaag.

Bouwdeel B

Gevels

Van dit bouwdeel zijn alleen de zijgevels volledig zichtbaar en is de achtergevel gedeeltelijk zichtbaar door de aansluiting van het casco Onnastraat 3.

Linker zijgevel

Deze gevel is tot aan de dakvoet geheel gemetseld van gele bakstenen in halfsteens verband tot aan de dakvoet van een tegen een hoger gevelgedeelte aansluitend lessenaarsdak. Gezien de betonnen funderingsstrook van 30 cm hoog, de in kalkzandsteen uitgevoerde vlijlaag en restanten van mortelresten en afwerkingen is dit metselwerk ontstaan in de tweede helft van de 20ste eeuw met hergebruikte bakstenen. Het metselwerk is gevoegd met een gesneden voegtype in een cementmortel. Dit metselwerk is afgedekt met een lessenaarsdak dat is belegd met rode oude holle dakpannen. Via een opening aan de achterzijde is zichtbaar dat deze halfsteens dikke muur met een ruime spouw voor de oorspronkelijke muur is gezet. Deze muur lijkt een onregelmatig oppervlak te bezitten. Boven de dakpanbedekking van het lessenaarsdak is metselwerk in gele bakstenen aanwezig dat tot aan de volgende dakvoet is uitgevoerd in kruisverband. Een formaat van dit gevelgedeelte kon niet worden opgenomen. Het dakvlak is belegd met rode oude holle pannen. De hoekkepers en nok zijn belegd met bijbehorende rode vorsten.

40: Linker zijgevel van bouwdeel B met de onder het lessenaarsdakje aanwezige verdikking.

Achtergevel

Deze gedeeltelijk zichtbare gevel is geheel gepleisterd, exclusief de verdikking onder het lessenaarsdak. In deze gevel zijn twee rechthoekige openingen aanwezig, waarvan de bovenste een enkelvoudig venster bezit. In de onderste is een kozijn dat op een hardstenen dorpel is geplaatst. Dit kozijn is voorzien van een bovenlicht en een zijlicht op een gepleisterde dorpel; het zijlicht is samengesteld als 2-ruits schuifvenster. Gezien de randprofileringen is het oorspronkelijke schuifvenster vergroot met een deurkozijn. Voor de deur is een gemetselde stoep met twee treden aangebracht. Het dakvlak is belegd zijn met rode oude holle pannen. De hoekkepers en nok zijn belegd met bijbehorende rode vorsten.

Rechter zijgevel

Deze geheel zichtbare gevel is vanaf het maaiveld tot aan de gemetselde waterlijst gemetseld van bakstenen met een formaat van 21,5-22 x 10,5 x 5-5,2 cm en een 10-lagenmaat van 63-63,5 cm. Het metselwerk sluit tegen een in de achtergevel van bouwdeel A in gemetselde houten stijl. Deze stijl is waarschijnlijk het restant van een houtconstructie of van een achtergebleven kozijnstijl. De waterlijst is opgebouwd uit een voor de gevel uitstekende platte laag die aan de bovenzijde is afgeschuind en gepleisterd, waarop een koppenlaag, gevolgd door een voor de gevel uitstekende rollaag van gele bakstenen met een formaat van ... x 9,5 x 3,8-4,2 cm. Vanaf deze waterlijst tot aan de dakvoet is metselwerk in kruisverband aanwezig met een formaat van 21,5-22 x 10,5-10,7 x 5-5,5 cm.

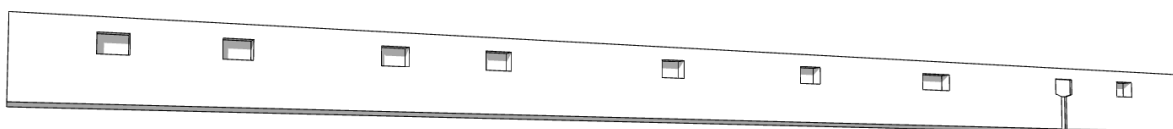
41: Rechter zijgevel, met links de vensters van het souterrain en de eerste bouwlaag en rechts die van de tweede bouwlaag.

In het onderste gevelgedeelte zijn op de aansluiting van het maaiveld drie halfronde openingen aanwezig die zijn beëindigd met een halfsteens hoge rollaag. In de openingen zijn gietijzeren vensters geplaatst met een radiale of gaffelvormige roedenverdeling. Daarboven zijn twee vensterassen aanwezig met rechthoekige openingen die zijn beëindigd met een halfsteens hoge rollaag. In de onderste twee openingen zijn 6-ruits schuifvensters aangebracht, die zijn geplaatst op een in het werk gestorte betonnen voor de gevel uitstekende onderdorpel. Langs de dagkanten van de vensters zijn kraalprofielen aangebracht. In de dagkanten van de vensters zijn sporen zichtbaar die wijzen op een afwijkende en oudere indeling van deze vensters en wijzen op hergebruik. In de bovenste twee openingen zijn 4-ruits vensters aangebracht, die zijn geplaatst op een in het werk gestorte betonnen lekdorpel. Het linker venster bezit twee naar buiten draaiende 2-ruits ramen met een sluitnaald. Het dakvlak is belegd met rode oude holle pannen. De nok is belegd met rode vorsten, behorend bij oude holle pannen.

Binnenruimte

Kelder

Via een dubbel luik en een open steektrap is de kelderruimte in bouwdeel B bereikbaar. Deze trap is hergebruikt gezien de aanwezige restanten van houtimitatie. Deze ruimte, waarvan het vloerniveau ca. 40 cm hoger ligt is bekleed met rode estrikken. In het plafond is een enkelvoudige balklaag zichtbaar, waarover een beschot ligt van delen met een breedte tot bijna 50 cm. Het roodachtige oppervlak is mogelijk een restant van de op deze planken aangebrachte afwerking. Deze rechthoekige ruimte is ingedeeld in een kleine rechthoekige ruimte waar naast en achter een L-vormige ruimte aanwezig is. De halfsteens dikke tussenmuur is aan weerszijden gepleisterd. Het parallel aan de balklaag geplaatste gedeelte sluit aan op een van de balken, waarvan in de achterzijde op regelmatige afstanden pengaten te bevinden met restanten van pennen en toognagels. Een van de pengaten is herkenbaar als pengat voor een korbeel en geeft de balk (21 x 21 cm) de mogelijk functie als ankerbalk, waaronder mogelijk een wand aansloot.

42: Aanzicht gebintbalk vanaf de achterzijde met twee details betreffende de pengaten met toognagels.

De doorgang aan de linkerzijde is een latei aanwezig die is hergebruikt; in de onderzijde is een pengat met blinde tandoplegging van een korbeel of windschoor aanwezig. De ruimte daarachter is geheel afgewerkt. De wanden zijn gestuct. De achterwand die van een ondiepe nis is voorzien is bekleed met wandtegels 13 x 13 cm tot ca. 1,8 meter hoogte. In dit tegelwerk zijn twee stervormige motieven aangebracht in een tableau van 12 tegels. De centrale tegels zijn te dateren in een periode tussen 1700 en 1850³. De tweekleurige tegels dateren echter uit de periode rond 1700⁴.

43: Links het restant van de achterwand met betegeling waarin een tableau is uitgespaard en rechts een detail van het stervormige tableau.

Gezien de hoogte van de afwerking met 12 rijen tegels die een algemene hoogte tot onder de boezem aangeven en de datering van de tegels zou deze wand in de vroege 18de eeuw zijn te

³ Jan Pluis (2013); De Nederlandse Tegel, Decors en benamingen, 1570-1930; Primavera Pers, Leiden, p. 298, nr. A.01.27.35

⁴ Jan Pluis (2013); De Nederlandse Tegel, Decors en benamingen, 1570-1930; Primavera Pers, Leiden, p. 198, nr. A.01.02.01

dateren. Dat de wand aan de linkerzijde tot een hoger niveau is betegeld is een aanwijzing dat het tegelwerk is hersteld, waarbij mogelijk een tegeltableau aanwezig van 2 x 5 tegels (15,5 x 15,5 cm) werd aangebracht. Rechts van de stooknis ontbreekt een tegelvlak van ca 33 x 80 cm, waarin een dergelijk tableau geplaatst zou kunnen worden. Dit in de negentiende eeuw voorkomende tegelformaat verving door de introductie van het metrieke stelsel de oude maat van 13 x 13 cm steeds meer. Aan de linker zijde sluiten de tegels niet aan op de zijwand.

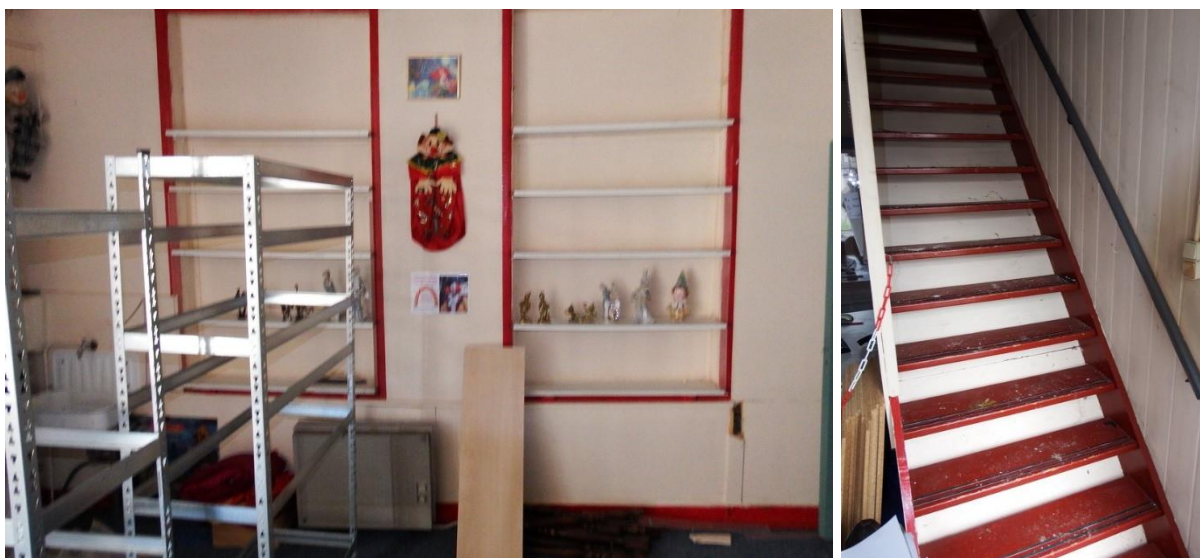
Gezien de sporen in die hoek is het mogelijk dat de ruimte (schouwnis) is verbreed, waarbij de boezembalk is verdwenen. In de opening boven de stooknis is een metselwerkvlak aanwezig dat samengesteld is uit diverse baksteensoorten en verbanden. Geheel rechts zijn paarse bakstenen zichtbaar, gemetseld in kruisverband, die zijn aangebracht is op een moderne (voet)muur van kalkzandstenen in koppenverband. Boven dit metselwerk in koppenverband is ook metselwerk in halfsteens verband en metselwerk in kruisverband van kleine bakstenen zichtbaar, gescheiden door een brede voeg; dit metselwerk is ook in de met wandtegels beklede dagkanten van een voormalige opening zichtbaar. Waarschijnlijk betreft dit metselwerk de buitenzijde van de ruimte op de eerste bouwlaag van Onnastraat 3, waarin een spouwmuur herkenbaar is en het aansluitende steens dikke metselwerk van de achtergevel van bouwdeel B. De plaats van de opening met de met tegels beklede dagkanten betreft waarschijnlijk een daglichtopening in een koekoek. De voorwand is voorzien van twee openingen, waarvan er één in een nis is geplaatst. Het betreft een rondboogopening waarin twee overhoeks geplaatste houten regels als diefijzers zijn geplaatst. De nis is aan de bovenzijde beëindigd met een houten latei die het uiteinde van een gebintbalk blijkt te zijn. In deze balk zijn sponningen aanwezig en zijn ijzeren verankeringen van mogelijke scharnieren zichtbaar. Deze gebintbalk maakte waarschijnlijk onderdeel uit van een vakwerkgevel waarin beweegbare onderdelen waren aangebracht. In de linker opening is de trap naar de eerste bouwlaag geplaatst met rechts ernaast de opening naar het keldergedeelte onder bouwdeel A. Om de trapopgang zijn ook drie hergebruikte balkgedeelten zichtbaar waarvan de liggende een houten klos met zwaluwstaart bezit die waarschijnlijk was bedoeld als verankering aan een geheel gemetselde gevel. De stijl aan de rechterzijde is herkenbaar als tussenstijl ten behoeve van glas in lood.

44: Kelderingang gezien naar de voorgevel. In het linker uiteinde van de balk is een zwaluwstaartvormige uitkeping aanwezig. De rechter stijl naast de trap bezit glas in lood sponningen.

Eerste bouwlaag

Deze ruimte is niet ingedeeld en is voorzien van tapijt op de vloer. De voorzetwanden en het plafond van delen zijn geschilderd. De voorzetwanden zijn gedeeltelijk voorzien van vezelcement platen op regelwerk. Langs de linker zijwand is het regelwerk voorzien van een verticale beschieting met kraaldelen die gezien het kleine profiel wellicht uit het midden van de 19de eeuw dateren. Tegen deze wand is een open rechte steektrap geplaatst in gelakt merbau die naar de tweede bouwlaag leidt. In de rechter voorzetwand zijn de aftimmeringen zichtbaar van de aan de binnenzijde afgeplate vensters.

45: Links de rechter zijwand met de afgeplate vensters en rechts de gelakte open trap naar de volgende bouwlaag.

Tweede bouwlaag

Deze verder niet ingedeelde ruimte is voorzien van een vloerbeschot, de wanden zijn gestuct en het plafond is voorzien van een ziende enkelvoudige balklaag evenwijdig aan de achtergevel met een beschot van delen. Alle balken zijn aan de onderzijde voorzien van een ojiefprofiel. In de voorwand is een doorgang aangebracht naar de tweede bouwlaag van bouwdeel A. De wand is aan de linkerzijde steens dik en aan de rechterzijde halfsteens dik en is aan deze zijde beëindigd met een kozijnstijl.

Zolder

De zolder van dit bouwdeel is bereikbaar vanuit de zolder in bouwdeel A. Deze zolder bezit rondhouten sporen en sporenparen, ondersteund door een rondhouten gording. In drie sporen paren is een rondhouten trekbal met korbelen aangebracht. Deze constructie is geheel genageld. Over de sporen is een beschot van vezelcementplaten aangebracht die te dateren is in de tweede helft van de 20ste eeuw. De eerste trekbal is vrijwel geheel verwijderd, waardoor de gording met een getimmerde constructie aan de het sporenpaar hangt. In het achter dakvlak is een multiplex plaat zichtbaar die waarschijnlijk de doorgang van deze zolder naar de zolder van het casco Onnastraat 3 afsluit.

46: Zolderruimte boven de tweede bouwlaag gezien naar de achtergevel.

5 Waardenstelling & aanbevelingen

Waardenstelling

Als uitgangspunt voor de contextuele waardenstelling zijn de Richtlijnen voor Bouwhistorisch Onderzoek 2009 (opgesteld door onder andere de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed) gebruikt. In de waardenstelling wordt het object beschouwd op verschillende niveaus. Het eerste niveau is de externe of contextuele waardenstelling, waarin het pand beschouwd wordt op cultuurhistorische aspecten. In deze waardenstelling wordt gerefereerd aan de aspecten algemeen historische waarden, stedenbouwkundige waarden, architectuurhistorische waarden, bouwhistorische waarden en waarden vanuit het gebruik. Deze waarden worden vergeleken met de waarden zoals die zijn vermeld in een redengevende omschrijving van het monument, situering in een beschermd stadsgezicht, etc. In deze waardenstelling wordt het bouwwerk of de structuur als geheel en de (voornaamste) onderdelen ervan beschouwd, waarbij de uitgangspunten voor de waardenstelling en de resultaten van het onderzoek zijn verwerkt.

Contextuele waardenstelling

Algemeen historische waarden

Het onderzochte huis bezit algemeen gezien hoge monumentale waarden vanwege de ligging aan de Markt een centraal in Steenwijk gelegen plein waar alle uitvalswegen samenkwamen. De uitvalswegen in de stad vormen de dragers van de rechthoekige structuur buiten de oorspronkelijke nederzetting die van de bisschop van Utrecht stadsrechten ontving om de grenzen van het Oversticht te beschermen.

Stedenbouwkundige waarden

Het onderzochte huis bezit stedenbouwkundig gezien hoge monumentale waarden vanwege de ligging aan de Markt, dat het centrum is van de rechthoekig aangelegde stedelijke structuur van Steenwijk. Dit is zichtbaar in de grootte van de huizen die geplaatst waren op diepe percelen met toegangen tot de kelders aan de Markt.

Architectuurhistorische waarden

Het onderzochte huis bezit architectuurhistorisch gezien hoge monumentale waarden vanwege de herkenbare en vrij gave 19de-eeuwse architectuur. De waarden worden verder niet ondersteund door de detaillering die een uiting is van oudere bouwkunst.

Bouwhistorische waarden

Het onderzochte huis bezit bouwhistorisch gezien hoge monumentale waarden vanwege aanwezige restanten van oudere bebouwing, constructies en bouwsporen die de ontwikkeling afleesbaar maken.

Waarden vanuit het gebruik

Het onderzochte huis bezit vanuit het gebruik gezien positieve monumentale waarden, vanwege de afleesbaarheid van het gebruik als winkel/woonhuis vanaf de bouw tot aan nu.

Interne waardenstelling

Bij de interne waardenstelling wordt het object beschouwd op de samenstelling van de onderdelen. In de waardenstelling die volgt wordt het belang van een onderdeel voor de ontwikkeling van het geheel vanuit historisch oogpunt bepaald. Deze gaat uit van drie categorieën: hoge monumentwaarde, positieve monumentwaarde en indifferente monumentwaarde en zijn respectievelijk met de kleuren blauw, groen en geel aangegeven op

tekeningen. Deze waardenstelling wordt weergegeven op de ingekleurde 'waardenstellingsrepresentatietekeningen.

HOGE MONUMENTALE WAARDEN

Onderdelen die essentieel zijn voor het herkenbaar houden van het oorspronkelijke gebouwconcept hebben een hoge monumentale waarde. Een hoge monumentwaarde betekent dat:

- Behoud van deze elementen prioriteit heeft
- Aanpassingen alleen te verantwoorden zijn wanneer deze de bestaande monumentwaarden behouden of versterken

Hoge monumentale waarden zijn:

- De vorm van het huis;
- Metselwerk van de gevels met afwerkingen, waarin openingen en bouwsporen aanwezig zijn met uitzondering van het gemetselde gedeelte van de achtergevel;
- Oorspronkelijke overwelfde kelderruimte met uitzondering van de onder het gewelf aangebrachte gordelboog;
- Oorspronkelijke balklagen, mede samengesteld uit hergebruikte onderdelen van de nog gedeeltelijk aanwezige houtconstructie met de daarin aanwezige sparingen en bouwsporen en het vloerbeschot en de daarover heen gelegde verhoogde vloer;
- Zeer gave traditionele zolderbalklaag met de daarin aanwezige sparingen en bouwsporen en het vloerbeschot;
- Zeer gave traditionele sporenkap, ondersteund door jukken halve jukken en flieringen, geheel samengesteld uit beslagen rondhout;
- Oorspronkelijke en vernieuwde vensters in de gevelopeningen;
- Gemetselde buitentrap naar de kelder;
- Oorspronkelijk vloerafwerking in het souterrain in het achterhuis;
- Oorspronkelijk wandtegелwerk op de achterwand van het souterrain in het achterhuis;
- Oorspronkelijke gestucte schoorsteenmantel op de tweede bouwlaag voorzien van een zwart geschilderde houten vuurmond;
- Oorspronkelijke vensterbankbetimmering langs de borstwering van de vensters in de voorgevel.

POSITIEVE MONUMENTALE WAARDEN (GROEN)

Onderdelen die ondersteunend zijn aan het oorspronkelijke gebouwconcept hebben een positieve waarde. Een positieve monumentwaarde betekent dat:

- Behoud van het element het uitgangspunt is, maar dat aanpassingen onder voorwaarde dat deze passen in het gebouw mogelijk zijn

Positieve monumentale waarden zijn:

- Metselwerk van de gevels op de tweede bouwlaag van het achterhuis en het gemetselde gedeelte van de achtergevel met afwerkingen, waarin openingen en bouwsporen aanwezig zijn;
- De in de kelder aangebrachte gordelboog;
- Traditionele zolderbalklaag van het achterhuis met de daarin aanwezige sparingen en bouwsporen en het vloerbeschot;
- Traditionele sporenkap op het achterhuis;
- In de gevelopeningen op de tweede bouwlaag aangebrachte vensters;
- Traditionele afwerking van de keldervloer met bestrating;

- Traditionele vertrekindeling op de tweede bouwlaag met een bijzondere vermelding van de houtenwand waarin deuren als wandpanelen zijn opgenomen
- Voorzetwand op de eerste bouwlaag in het achterhuis;
- Houten trappen met uitzondering van de trap van de eerste naar de tweede bouwlaag.

INDIFFERENTE MONUMENTALE WAARDEN (GEEL)

Onderdelen van het gebouw, die in authenticiteit en detail zijn aangetast of in afwijkende architectuur zijn vernieuwd hebben een indifferente monumentwaarde. Een indifferente monumentwaarde betekent dat:

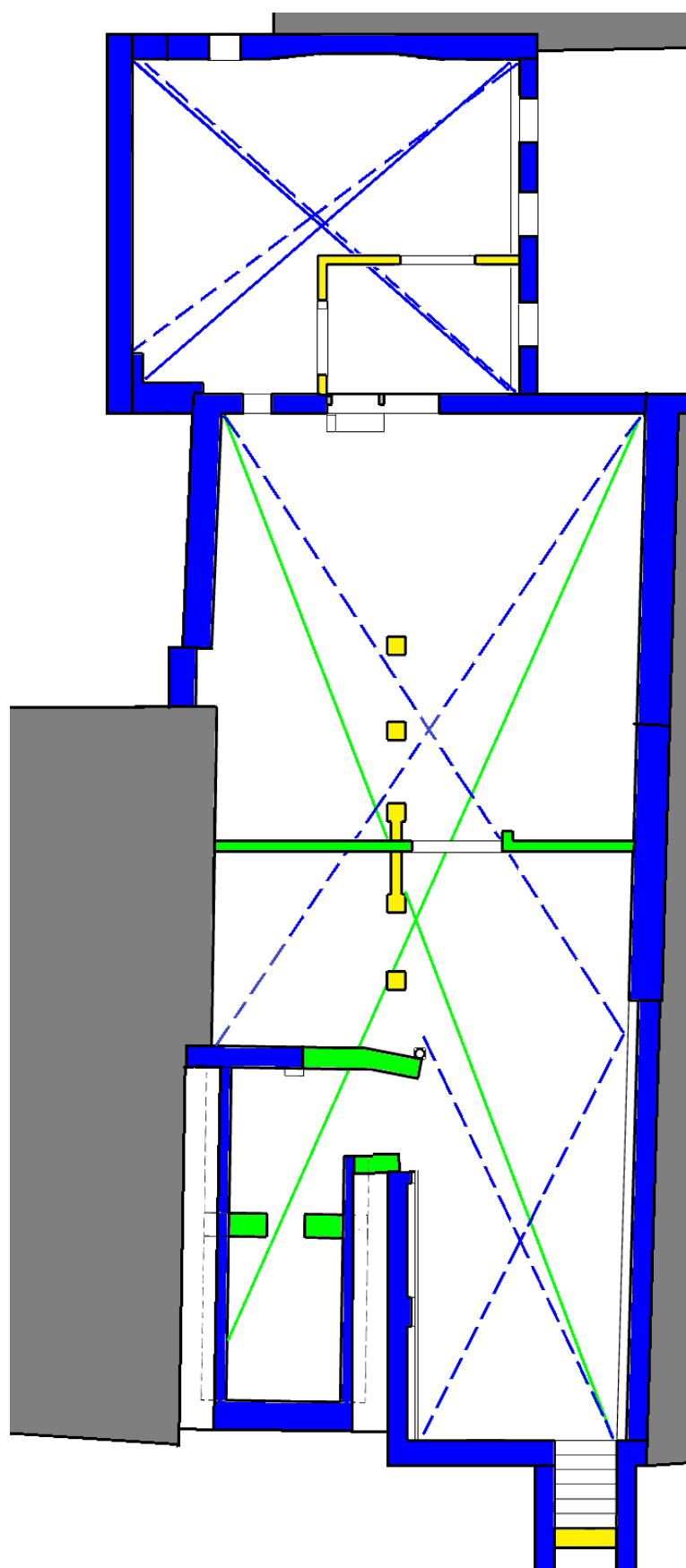
- Behoud van dit element is optioneel
- Behoud van de herkenbaarheid van het oorspronkelijke ensemble wenselijk is.

Indifferente monumentwaarden zijn:

- Modern uitgevoerd metselwerk, ook met hergebruikte bakstenen, van poeren vertrekscheidingen en de eindmuur op de buitentrap in de kelder;
- Modern gevelmetselwerk in steen en halfsteensverband van de linker zijgevel met afwerkingen die bouwsporen van aansluitende bebouwing verbergen;
- Verhoogde vloer op de eerste bouwlaag en de vloer in de doucheruimte;
- Langs de wanden geplaatste voorzetwanden op de eerste en tweede bouwlaag met uitzondering van de voorzetwand op de eerste bouwlaag in het achterhuis;
- Vertrekscheidingen ten behoeve van de sanitaire ruimten op de eerste en tweede bouwlaag. Hiervan is de toiletruimte op de tweede bouwlaag uitgezonderd;
- Verlaagd systeemplafond en gipsplatenplafonds op de eerste en tweede bouwlaag;
- Vertrek scheidende binnenpui op de tweede bouwlaag
- Moderne steektrap in het achterhuis.

WAARDERINGSKAARTEN

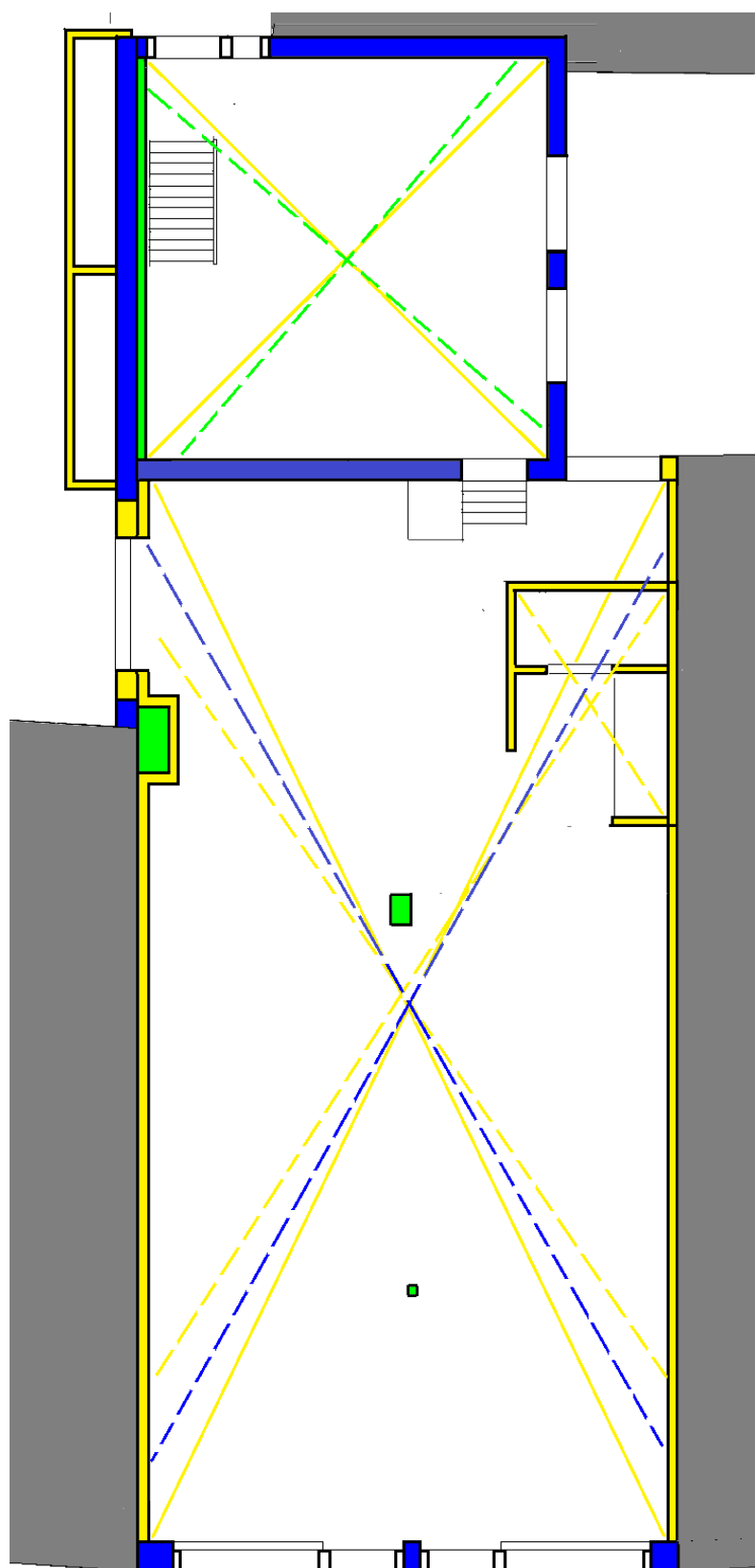
LEGENDA

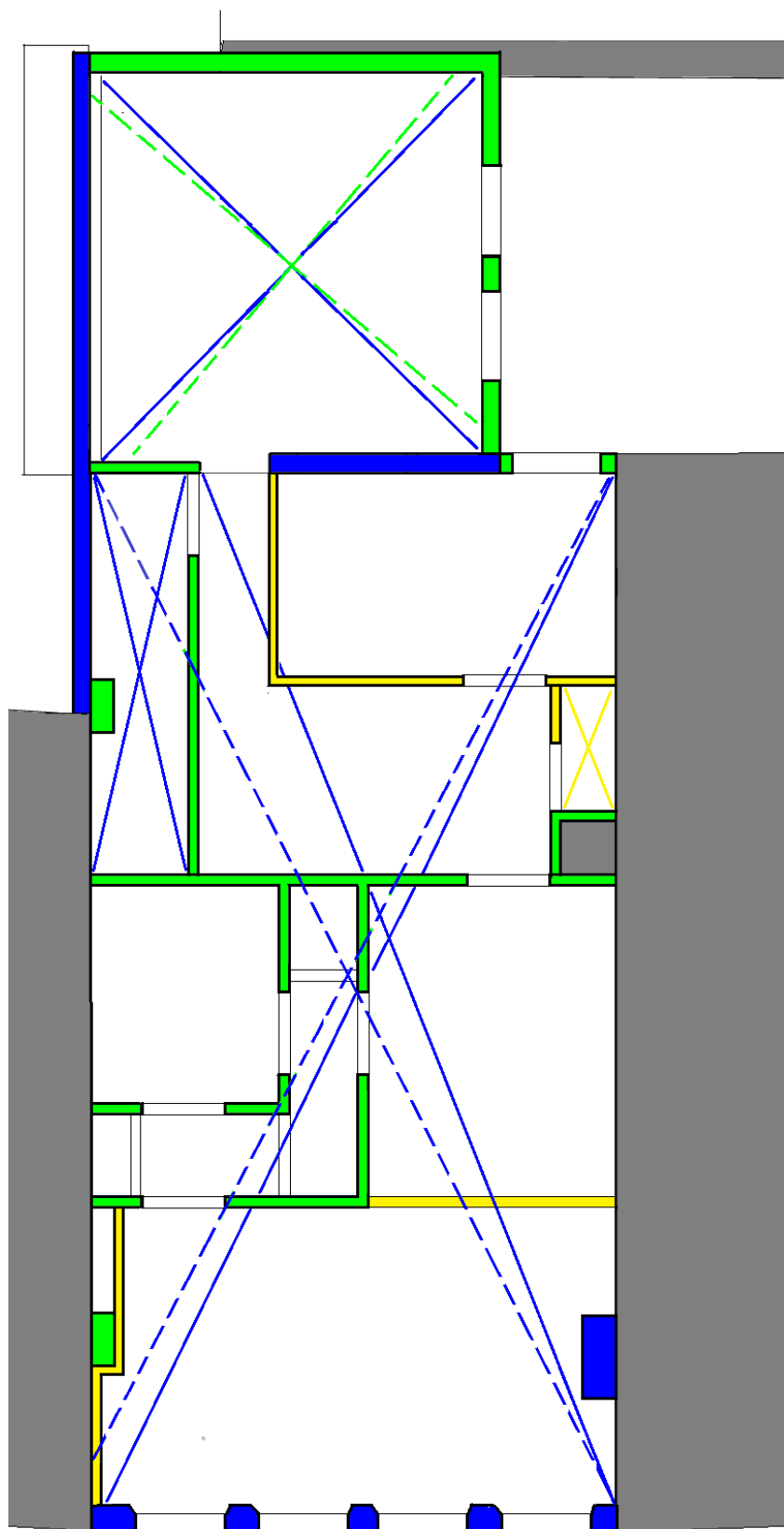
- hoge monumentale waarden
- positieve monumentale waarden
- indifferente monumentale waarden
- niet toegankelijk
- belending
- monumentale waarden van de vloer, drie categorieën
- monumentale waarden van plafond, zolder of kap; drie categorieën
- interieuraspecten; drie categorieën

1: Trap

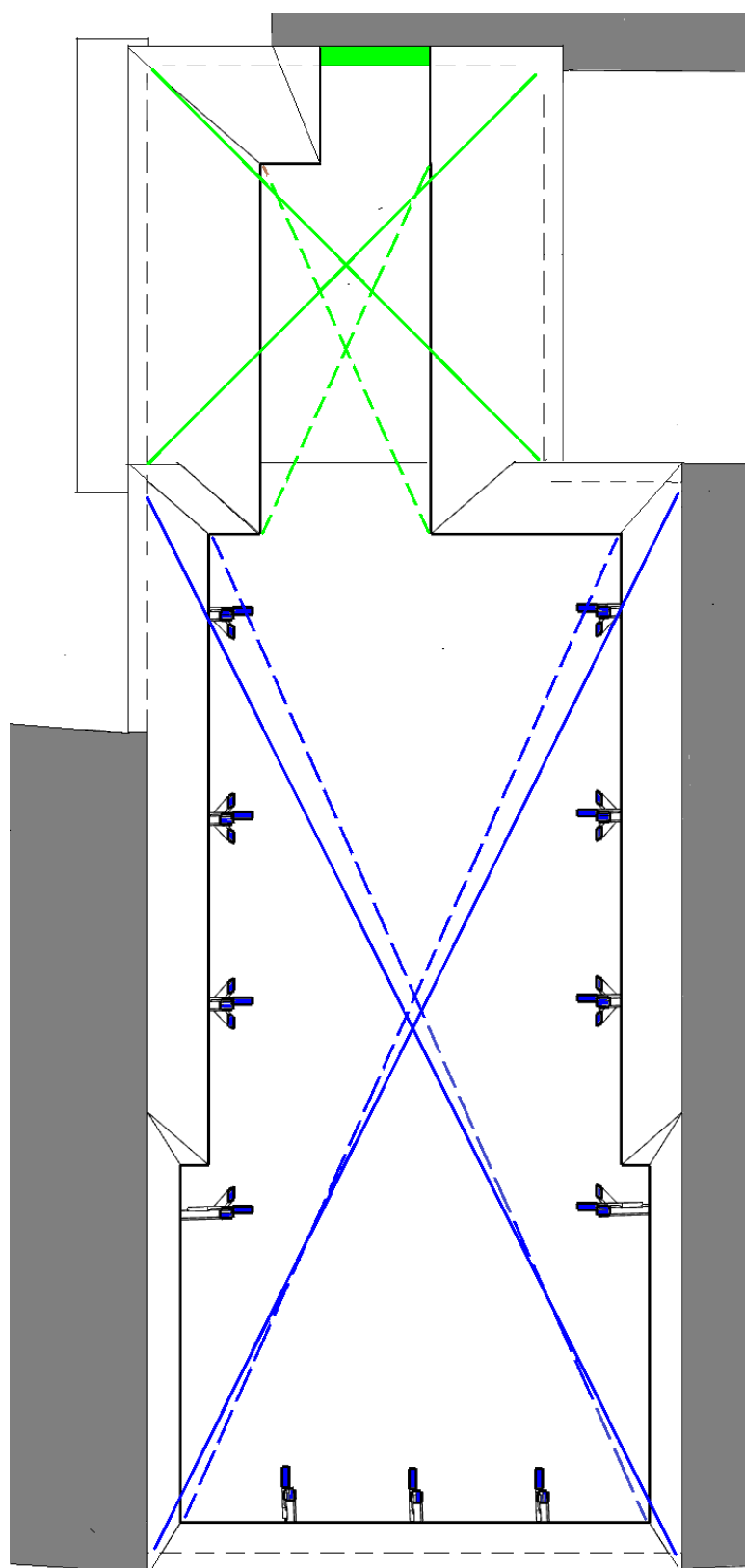
KELDERS

EERSTE BOUWLAAG

TWEEDE BOUWLAAG

ZOLDER

Aanbevelingen

De uitgevoerde opname geeft een fragmentarisch beeld van de ontwikkeling van het huis vanuit de 17de eeuw tot heden. Over een 15de-eeuwse bouwfase kan nog veel minder worden gezegd, omdat de verwoestende brand bovengronds alle sporen heeft uitgewist. De te duiden fragmenten zijn gebaseerd op de beïnvloeding van de ontwikkeling door de belendingen van Markt 60 en Onnastraat 3. Veel vragen blijven onbeantwoord doordat het pand gedeeltelijk kon worden gedemonteerd en de belending Markt 54 niet is onderzocht. Vragen betreffende de ontwikkeling van dit pand zouden gedeeltelijk beantwoord kunnen worden met goede tekeningen waarop de positie van de ruimten op de verschillende bouwlagen kelder inzichtelijk is gemaakt. Met de navolgende onderzoeken zouden de vele vragen beantwoord kunnen worden. Voor deze onderzoeken is het noodzakelijk de collectie wordt opgeslagen of tijdelijk elders wordt tentoongesteld:

- Kleurenonderzoek in het interieur waarmee enerzijds de oorspronkelijke indeling van de bouwlagen kan worden bepaald en anderzijds de basis vormt voor een nieuw op te zetten kleurenschema voor de vertrekken op deze bouwlaag.
- Aanvullend bouwhistorisch onderzoek in het pand nadat vloerafwerkingen, voorzetwanden en eventuele plafonds zijn verwijderd. Met de daarachter verscholen oppervlakken kunnen sporen in de kelders, bouwmuren en plafonds gedocumenteerd worden;
- Bouwhistorische verkenning van de belending Markt 54 met de nadruk op de linker zijmuur;
- Dendrochronologisch onderzoek aan het in het zicht komende en zijnde balkhout van de vloer van de twee bouwlagen en de zolder.

6 Bronnen

Boeken

Ben Kooij, Ben Olde Meierink, Chris Kolman, Jan ten Hove, Marieke Knuijt, Ronald Stenvert (1998), *Monumenten in Nederland. Overijssel*; Rijksdienst voor de Monumentenzorg, Zeist / Waanders Uitgevers, Zwolle

H.J. Versfelt en M. Verschoor (2005); *De atlas van Huguenin, Militair-topografische kaarten van Noord-Nederland 1819-1829*; Uitgeverij Heveskes Groningen

G. Berends (1999); *Historische houtconstructies in Nederland*; Stichting Historisch Boerderij Onderzoek Arnhem

E.L. van Olst (2002); *Landelijke Bouwkunst Overijssel*; Stichting Historisch Boerderij Onderzoek Arnhem

G.M. Laar, drs. H. Spreen, drs. J. Tiesnitsch, ing. J.D. van der Tuin (2009); *Steenwijk, vestingstad, Een terugblik voor de toekomst*; Historische Vereniging Steenwijk en Omstreken, Steenwijk

Jan Pluis; *De Nederlandse Tegel (2013), Decors en benamingen 1570-1930*; Primavera Pers Leiden

Websites

Geschiedenis van de Stellingwerven en Noordwest Overijssel (Steenwijkerland) [link](#)

Steenwijk in beeld [link](#), nr 29

Facebookpagina HV Steenwijk en Omstreken

Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Beeldbank Collectie Overijssel

Rijksdienst voor Kunsthistorische Documentatie (RKD)

Archieven

Tentoonstelling Museum Steenwijk, Markt 60-64, bezocht tijdens de opname op 15 juli 2021

Bouwvergunningenarchief gemeente Steenwijk

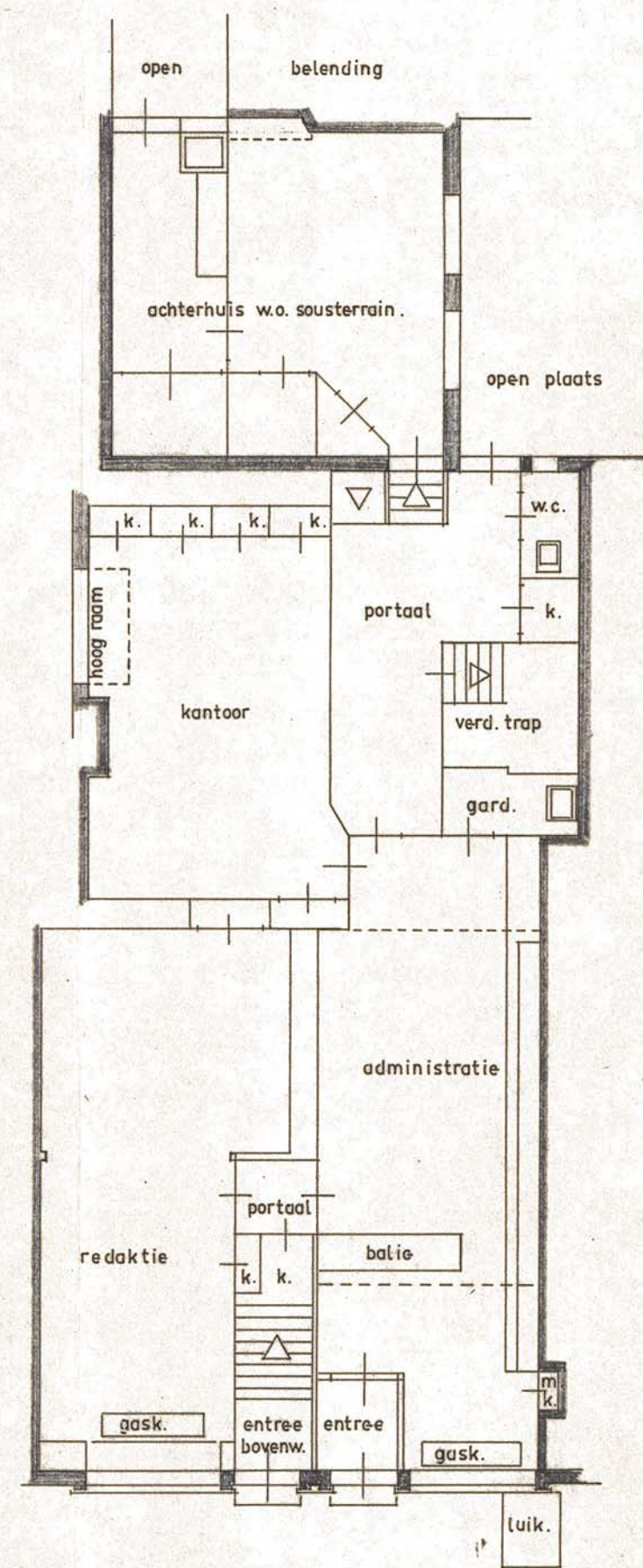
Kadaster Archiefviewer

Bijlagen

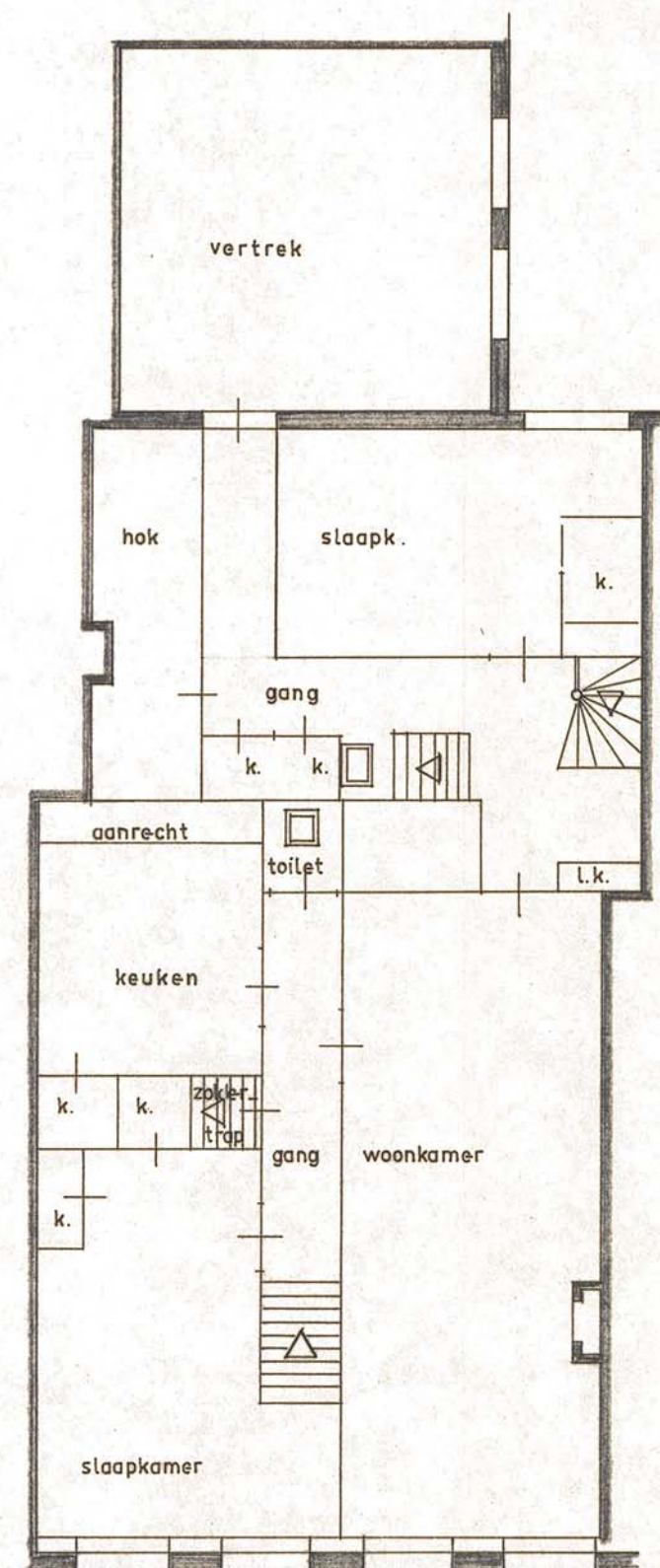
Bijlage 1: bouwvergunningstekening 1973

Bijlage 2: bouwvergunningstekening 1987

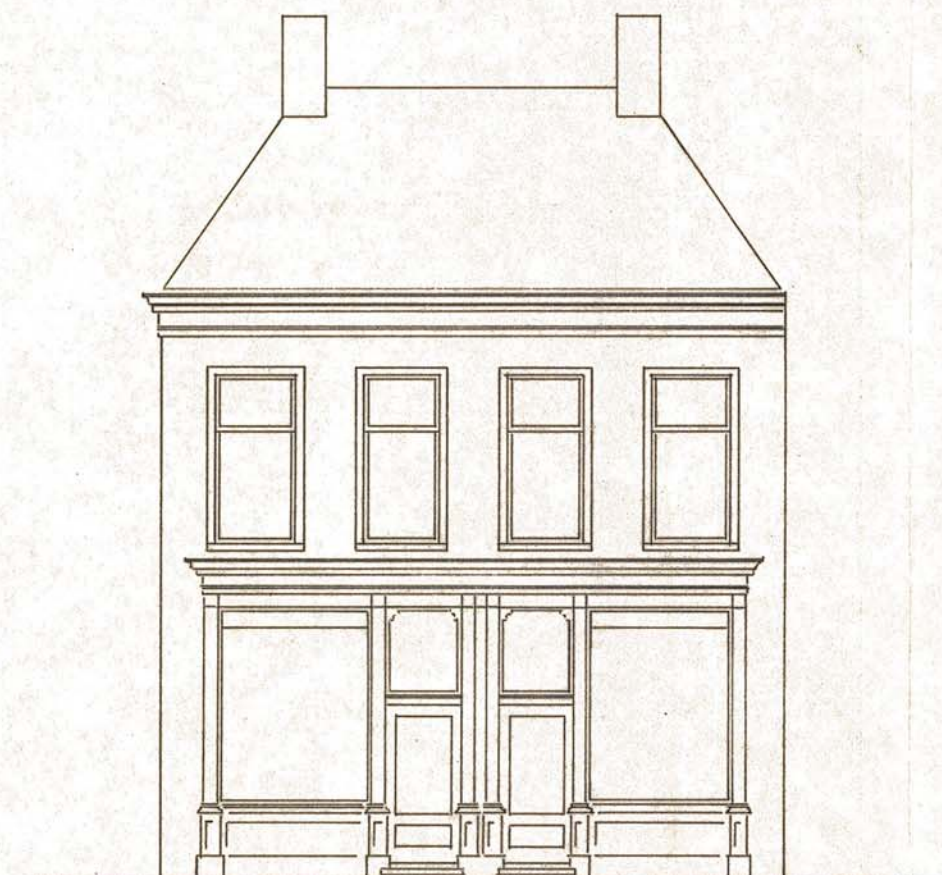
BIJLAGE 1: BOUWVERGUNNINGSTEKENING 1973

BEGANE GROND. (geheel onderkelderd.)

VERDIEPING.

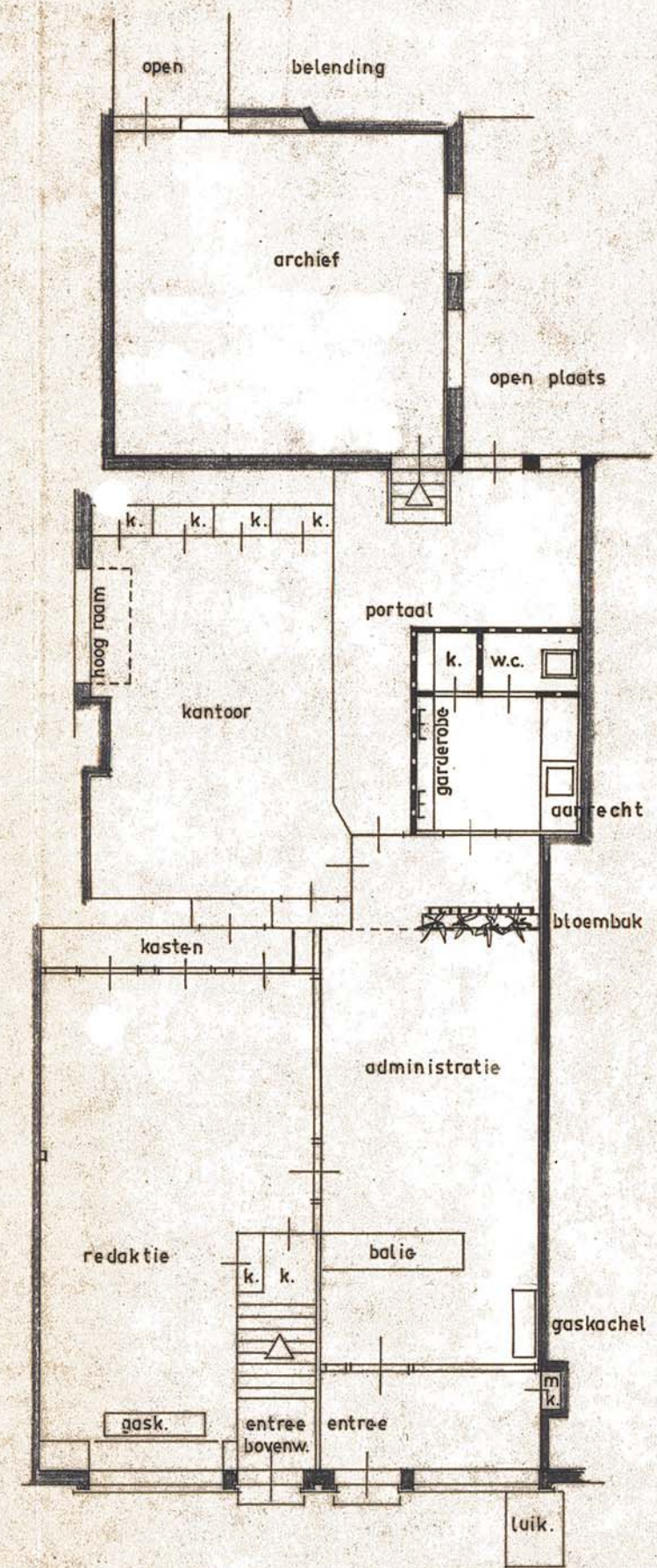
VOORGEVEL.

Behoort bij besluit van Burgemeester
en Wethouders der gemeente Steenwijk
d.d. 9 oktober 1970 No. 3299
Burgemeester
Secretaris

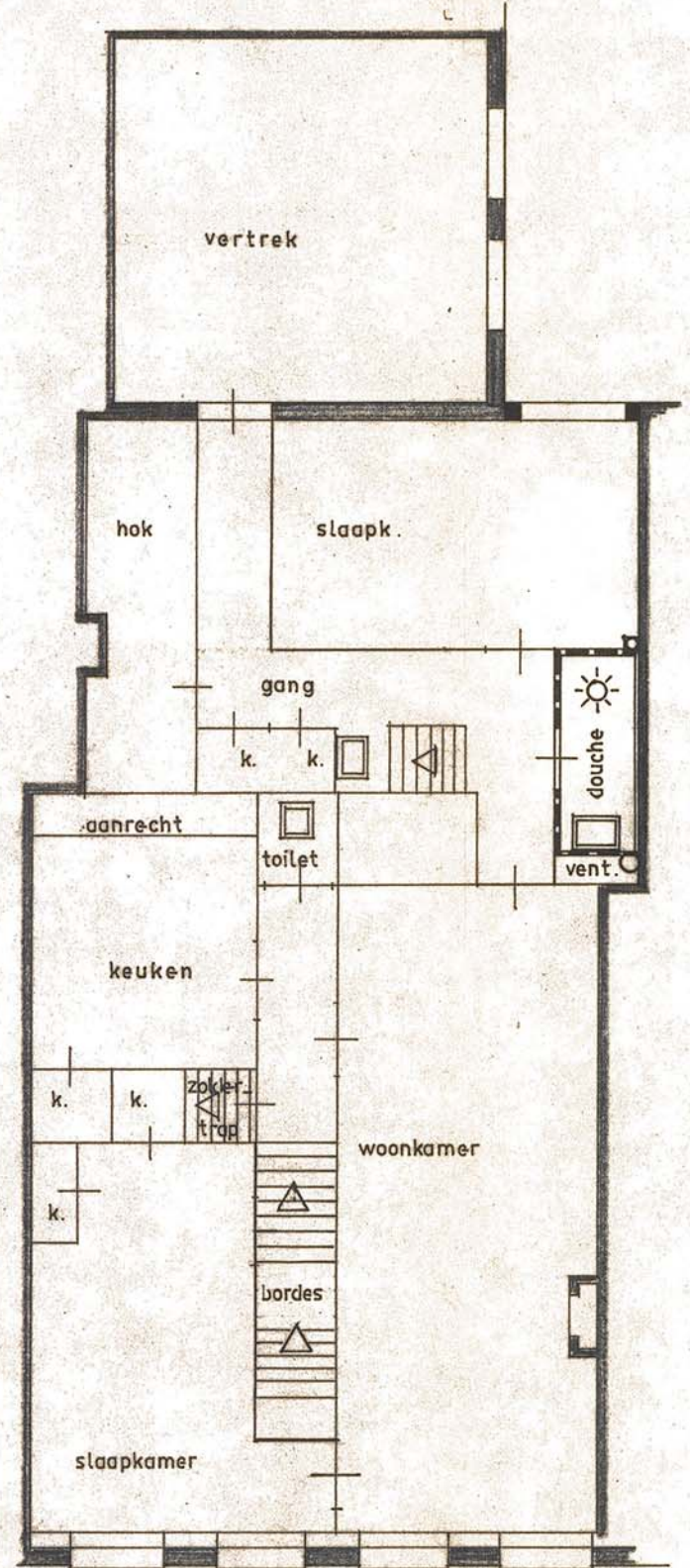
werk:	code:
oprechte steenwijker	op/675/0
onderdeel:	sch: 1:100
plattegronden en gevels.	get: R.1.2.73
boxman en rook. architecten b.n.a. hertenstraat 46 zwolle. tel. 17052.	gew: arch:

Archief B.W.T.

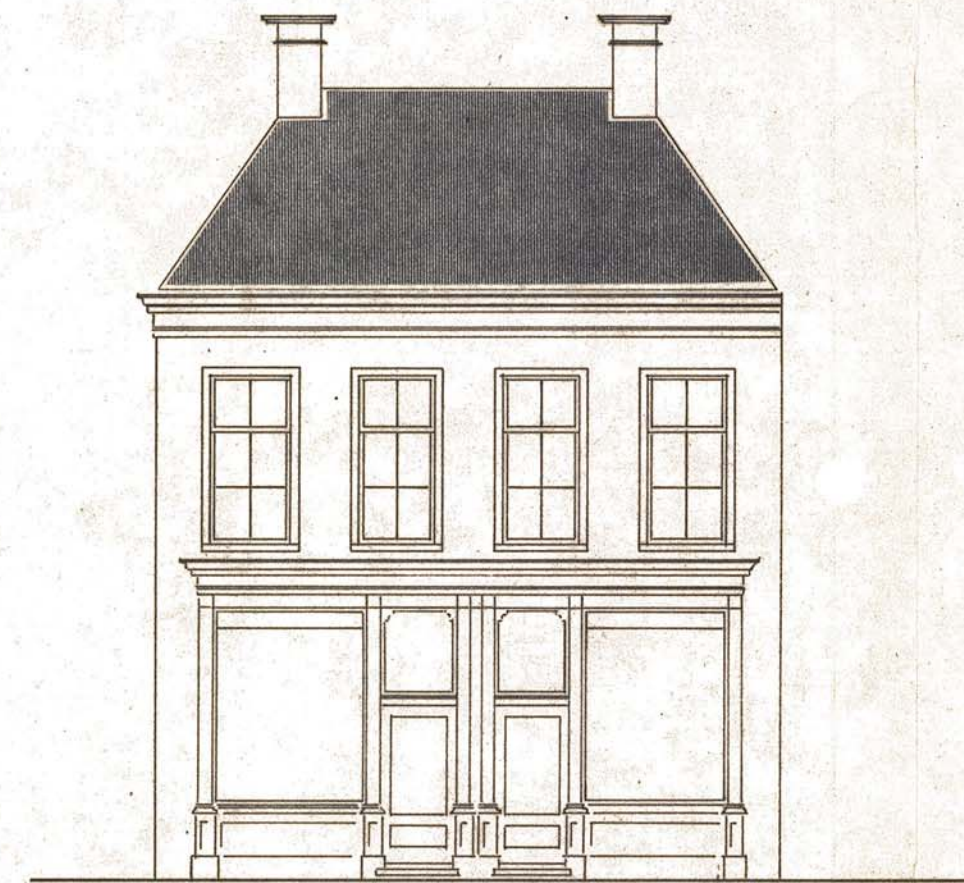
Behoort bij besluit van Burgemeester
of Wethouders der gemeente Steenwijk
d.d. oktober 1973 No. 3299
Burgemeester
Secretaris

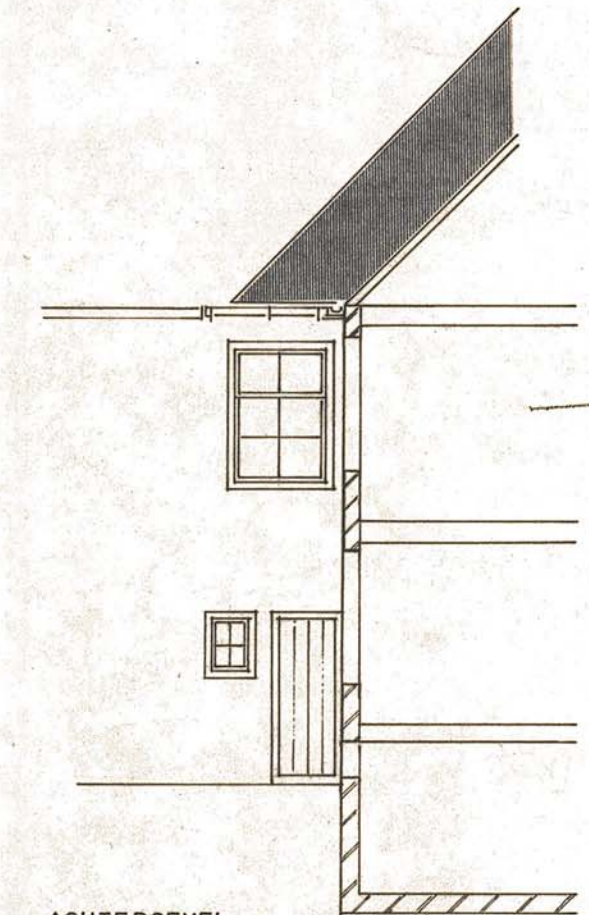
BEGANE GROND. (geheel onderkelderd.)

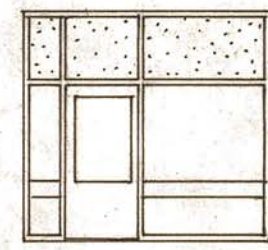
VERDIEPING.

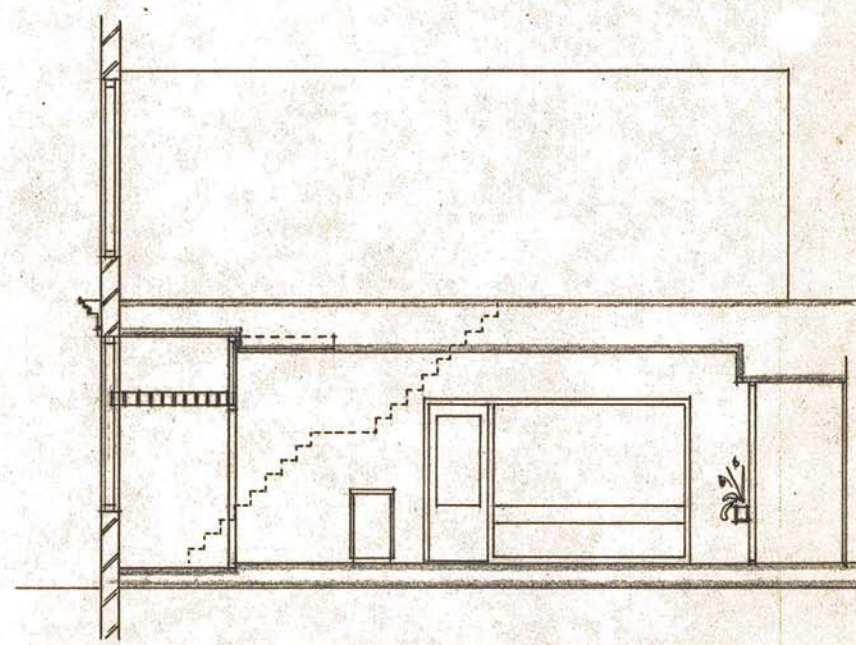
VOORGEVEL.

ACHTERGEVEL.

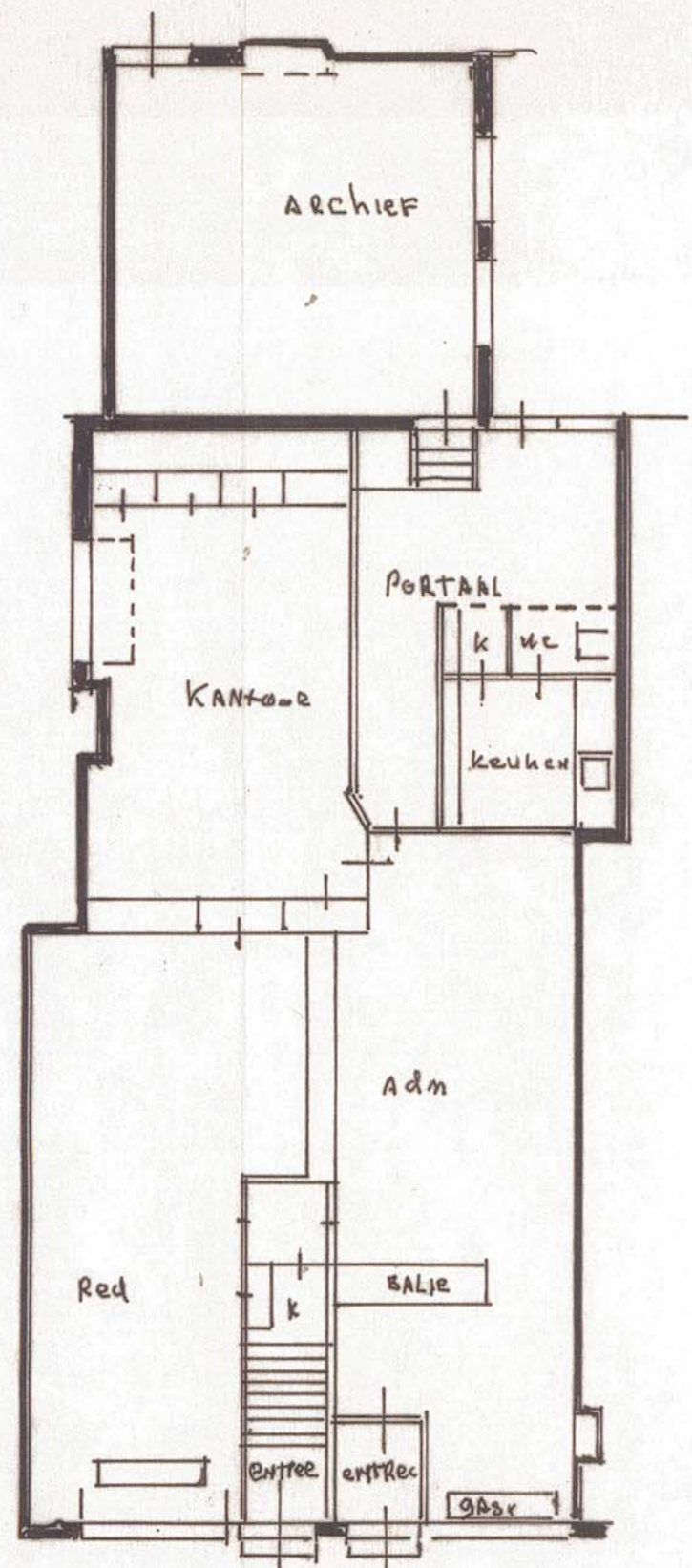
GLASPUI ENTREE

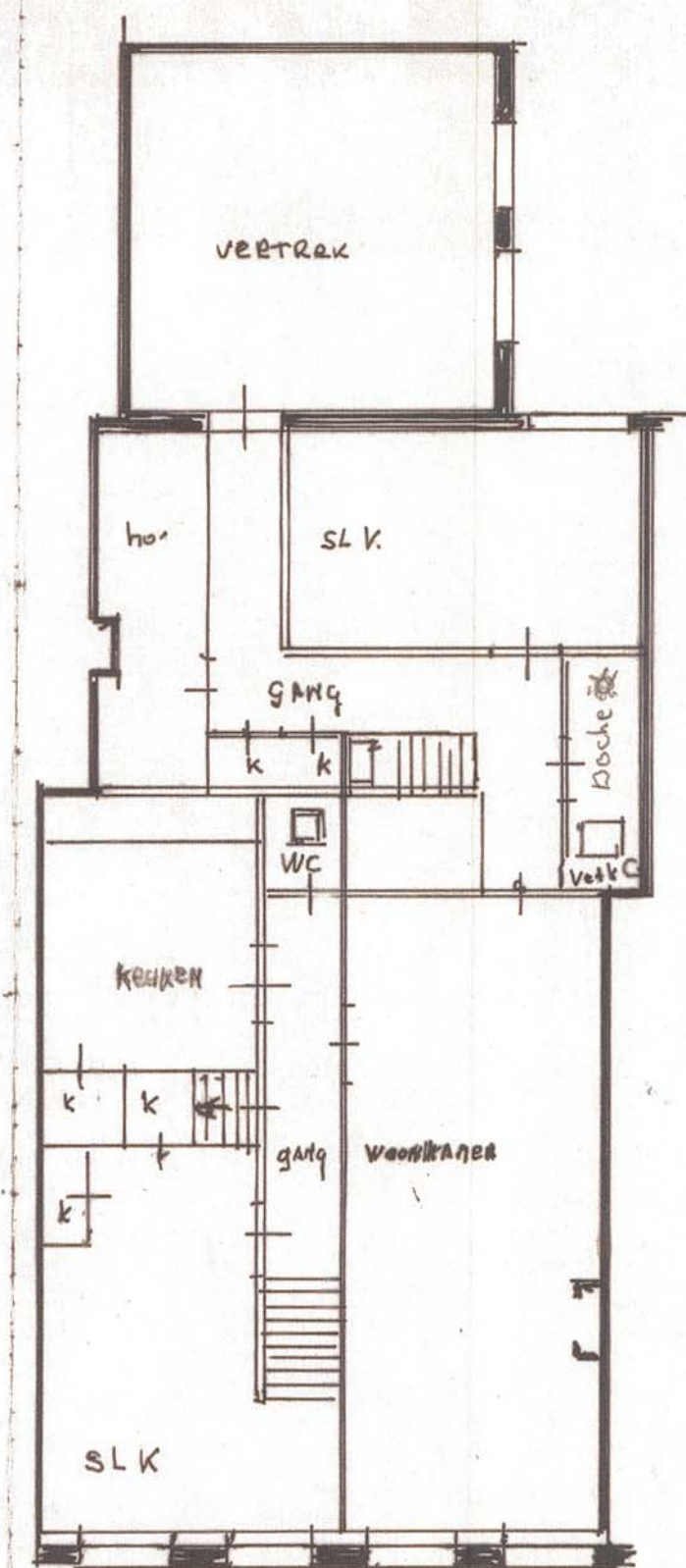
LENGTE DOORSNEDE ADMINISTRATIE

werk:	code:
oprechte steenwijker	op/675/01
onderdeel: gewijzigde plattegronden en gevels.	sch: 1:100
	get: R.1.2.73
	gew: 28-04-73
boxman en rook. architecten b.n.a. hertenstraat 46 zwolle. tel. 17052.	arch:

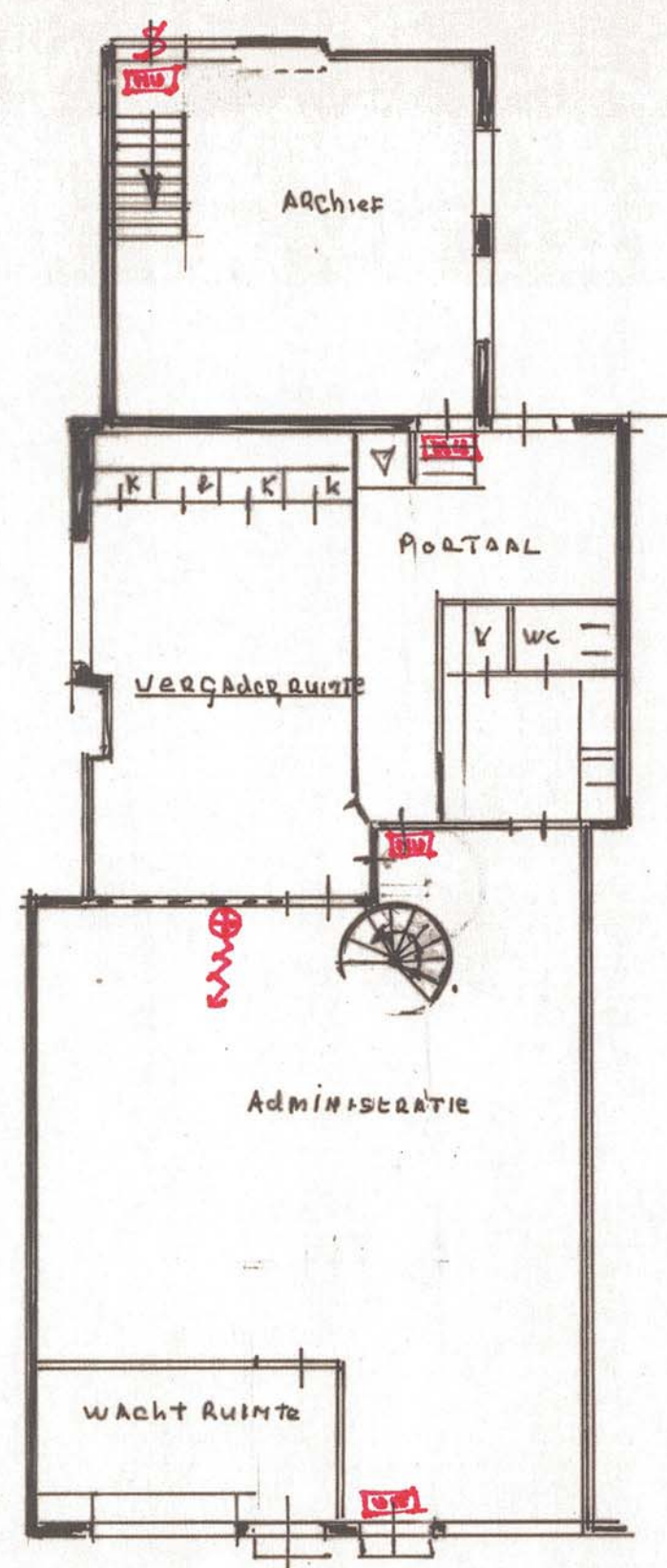
BIJLAGE 2: BOUWVERGUNNINGSTEKENING 1987

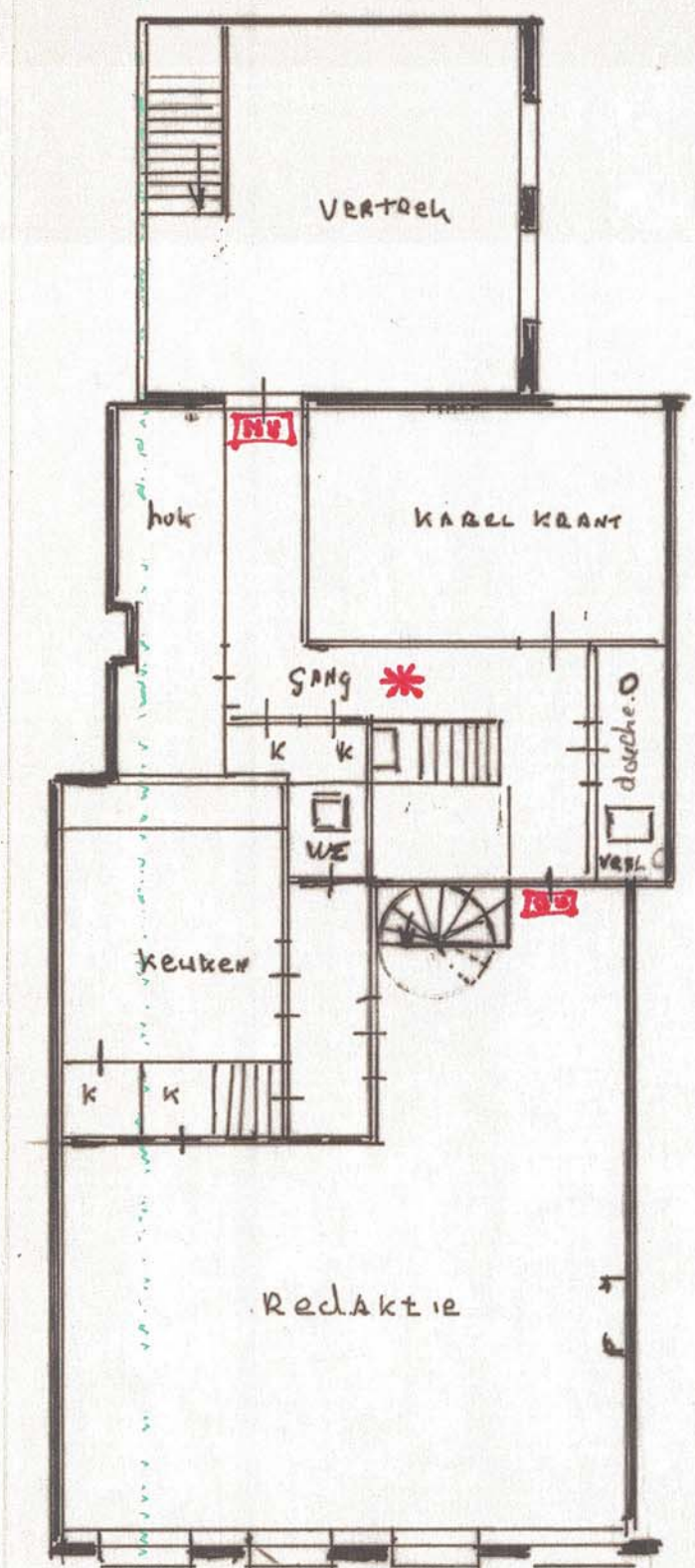
Bestaande PLATTEGROND

Bestaande VERDIEPING

Gewijzigde PLATTEGROND

Gewijzigde VERDIEPING

INGEKOMEN 27 AUG. 1987

Archief B.W.T.

Behoort bij besluit van Burgemeester
in Wethouders der gemeente Steenwijk
i.d. 17-11-1987 No. 200/1411

Burgemeester
Secretaris

Dit is een afdruk van een plan in ontwerp, dat
nog aan wijzigingen onderhevig kan zijn.
Aan hetgeen op deze afdruk is weergegeven
kan geen enkel recht worden ontleend!

VERBOUW PAND
MARKT 56 STEENWIJK
opdrachtgever Booy Pers
Kronne-Elberse 2. Meppel
Schaal 1:100
get. arch. buro. HA-STEGLER